

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Statens

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 7
Juli
1955
Pris 75 öre

En läkemedelsindustri på frammarsch...

medel mot tuberkulos

*PAS
Tibinide
Nupasal*

vitaminpreparat

*Multiplex
Decamin
ABCDin m.fl.*

järnpreparat

*Guttafer
Di-Ferrosan
Ferro-B m.fl.*

Ferrosans verksamhet bygger på mångårig erfarenhet och givande samarbete med svensk medicinsk forskning.

Ferrosans forskning och produktion är huvudsakligen inriktad på vidstående läkemedelsgrupper.

FERROSAN

MALMÖ

Flick- och Backfischklänningar

**AB. P. RUDHOLMS
Konfektionsfabrik**

Tel. 152 80 Borås

FIRMA

ENAR LINDSTRÖM

JÖRN - TEL. 127

Uppköper och försäljer trävaror
av alla slag i parti.

jättegod choklad

SONETT mjölkchoklad med två härliga fyllningar med maraschino och tryffel.

Riktpris 40 öre.

Kalmar
CHOKLAD

Utkommer varje månad

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Nr 7

Juli 1955

18:e årgången

Ansvarig utgivare: EINAR HILLER.
Redaktör: SIXTEN HAMMARBERG.
Ägare: De Lungsjukas Riksförbund.

Annonspriser:

1/1 sid. 400:—, 1/2 sid. 225:—,
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—.

Småannonser:

60 mm spaltbredd 65 öre mm.
90 mm spaltbredd 90 öre mm.

Färgannonser 25 % tillägg.
För julnumret specialoffert.

Kontrollmärke
lagligen skyddat

HUVUDREDAKTIONEN I STOCKHOLM:

Kocksgatan 15, Stockholm 4.
Telefon 41 39 99 och 44 40 40.
Postgironr 95 00 11.

LOKALREDAKTIONEN I MALMÖ:

Kamregatan 3. Tel. 97 53 44.
Postgironr 95 00 65.

Prenumerationspriser: helt år 8:—,
halvt år 4:50.

Socialministern summerar

Årets riksdag har just packat ihop till sommarferier och det kan vara lämpligt att göra en sammanfattning över de viktigaste händelserna på det socialpolitiska området. God hjälp får man av socialministern själv, som i Morgon-Tidningens specialnummer för riksdagsfrågorna redogör för socialpolitiken. Det är en ansenlig mängd goda ting, som utträttats och det kan här endast bli fråga om en mycket kortfattad redogörelse. Herr Sträng uppehåller sig bl. a. vid putsningar och justeringar av tidigare genomförda reformer. För pensionärerna medförde 1953 års standardförbättring en reell ökning av samtliga folkpensioner med cirka 30 procent. Nya regler för kommunala bostadstillägg 1954 innebär en helt ny hjälpform för cirka 250.000 pensionärer, i första hand på landsbygden. Av landets cirka 1.000 storkommuner torde cirka 990 tillämpa kommunala bostadstillägg till sina pensionärer och det finns gott hopp om att de återstående kommunerna skall följa efter. Även i övrigt har folkpensioneringens olika delreformer, de särskilda barnbidragen, blindtilläggen och änkepensionerna, förbättrats under sista åren. En helt ny hjälpform — vårdtilläggen — har tillkommit för de svårast invalida folkpensionärerna. Att den obligatoriska sjukförsäkringen genomförts vet vi alla och riksdagen i år har redan hunnit genomföra en del justeringar även av denna nya reform. En förbättring av livräntorna till invalider har genomförts och området för ersättning vid inträffade yrkessjukdomar har vidgats. Yrkesskadelagens utvidgning innebär att cirka 350.000 nya medborgare omfattas av densamma. Moderskapsförsäkringen är nu praktisk verklighet och värdefulla förbättringar i semesterlagen har tillkommit. Det är, som framhålls, inte möjligt att här komma med någon detaljredogörelse för de olika reformerna, om anslagsbeloppens

storlek, hur ramen för den och den reformen vidgats osv. Men det kan vara på sin plats att erinra om en specialfråga som förbundet ofta fört fram ur skymundan. Det gäller fickpengarna, som enligt lagen skall utgå till pensionärer, som vårdas på anstalt. Fickpenningbeloppet har nu höjts från 200 till 360 kr per år.

*

Är det socialpolitiska arbetet nu färdigt? frågar sig herr Sträng efter snabbinventeringen av de olika rätterna på medborgarnas socialpolitiska smörgåsbord. Är det endast småjusteringar och avslipningar kvar? Svaret blir ett kategoriskt nej. Utvecklingen visar på nya arbetsområden. Hit hör kravet på arbetstidsförkortning, betingad av tidens allt hastigare puls och allt hårdare slitage på människorna. Vidare kommer frågan om allmän tjänstepensionering, motiverad av det allt starkare kravet på social likställdhet och demokratisering av de sociala förmånerna. Dessa två frågor är naturligtvis ställda på längre sikt. Bland de frågor som höstriksdagen kommer att ta ställning till är regeringsförslag om socialhjälpslag. Lagförslaget är avsett att ersätta 1918 års fattigvårdslag och skall — enligt socialministern — få en utformning, som inte sätter någon fattigdomsstämpel på medborgarna utan står mera i överensstämmelse med vår egen tids värderingar och betraktelsesätt.

*

Socialministern talar också med eftertryck om "tillvaratagande av det icke föräktliga tillskott av arbetskraft som våra pensionärer i långa stycken utgör". Man får väl därvid utgå ifrån att han avser de partiellt ar-

betsföra i allmänhet — även förtidspensionärerna. I stort sett får man väl säga, att regeringens initiativ ifråga om de partiellt arbetsföra hittills inte varit av det kraftfullaste slaget. Vi har nu under så pass lång tid samlat goda erfarenheter av arbetsvården att det inte längre behöver råda någon tvekan om att de pengar, som sätts på denna gren av socialpolitiken ger ordentlig återbäring i produktiva arbetstimmar och självförsörjande f. d. understöds- och socialförsäkringsfall. De ofta primitiva anordningarna för arbetsvården, i form av byggnader, arbetsmaskiner m. m., måste ersättas med ordentliga resurser i hela landet. Överhuvudtaget måste anslagsbeviljningen till arbetsvården betraktas som en reguljär utgiftspost av första rang — karaktären av "försöksverksamhet" är nu mogen för total avskrivning.

Annars noterar man med glädje, att socialministern har god blick för viktiga nyckelproblem i framtidens socialpolitik. Detta gäller särskilt förebyggande arbete, aktiv hälsovård och arbetarskydd — ett arbete som i största möjliga utsträckning skall befria oss från sjukdomar och olyckor av olika slag.

Filton Commarberg

Att göra stor konst av lungtuberkulosen

tillhör de litterära traditionerna. Sjukdomens dragkraft ur litterär synpunkt har inte minskat och den store folkförstöraren — för att inte säga karaktärsfördärvaren — spelade upp en skräckens afton för radiolyssnarna en kväll i början av juni. Där lungtuberkulosen går in där går vettet ut var temat för kvällen, smaksatt med alla till buds stående ingredienser. Radioteaterns program hette "Vid Mississippi" och byggde på författaren Tennessee Williams författarskap. De människor, som skildrades befann sig på botten både fysiskt och moraliskt utan minsta strimma av ljus — det kan räcka med den människobeskrivningen. Och för att ytterligare övertyga lyssnaren om hur fullständigt lungtuberkulosen kan fördärva folk i alla avseenden kördes två pjäser med ungefär samma register av laster och mänskligt förfall omedelbart efter varandra. Inte ens på "benhögen", dvs. kyrkogården, upphörde den ena av de lättsinniga flicorna i dramat med sin avskyvärda hantering så tillsvida att hon överlätit både sina laster, kläder och sjukdomen på lilla syster, som balanserade på en järnvägsskena i otålig väntan på att träda i den fallnas fotspar. Vi tvivla inte på varken radioteaterns eller skådespelarnas ambition att ge sitt bästa och ge god konst, men dylika skräckföreställningar, givna i onyanserat skick, är som klippt och skurna att grundmura vanföreställningarna om den lungsjuka människan i folkmedvetandet.

Praktisk yrkesmedicin är samhällsekonomi

kunde en engelsk läkare dr Austin Eagger med klara fakta bevisa inför en sammankomst anordnad av Folksam i Stockholm. Dr Eagger redovisade för åtta års erfarenheter från den hälsoindustriservice som ordnats i över 300 företag i Slough i England. Storleksordningen av detta arbete får man en uppfattning om då dr Eagger berättade att man tar hand om över 500 fall per dag av lättare skador och enklare sjukdomar, läkarstaben undersöker ca 3.000 personer per år hos vilka man konstaterar fysiska defekter upptill 45 procent. Arbetsmiljön ägnas ingående studium och man söker med hjälp av moderna arbetsvårdsmetoder komma fram till lämpliga arbetsplaceringar. — "Vår erfarenhet visar, sade dr Eagger, att även en människa med höggradig invaliditet kan sättas till ett "jobb" där hans skada inte är ett handikap och där vederbörande kan göra skäl för full lön." Den ringa förekomsten av yrkessjukdomar i Storbritannien torde bero på att man ägnar hälsofaran inom industrin stor uppmärksamhet. Av stort intresse var vidare bl.a. att man följer patienterna noga efter utskrivningen, dvs. man ser efter hur det går för dem på arbetsplatserna — hur mycket ha vi av denna sorts efterkontroll inom arbetsvården i Sverige? Nu får man emellertid bl. a. komma ihåg att näringslivet har en annan struktur i England med större variation av sysselsättningsmöjligheter m. m. än i ett så litet land som Sverige. Men intrycket att vi nog är "efterbliven" i åtskilliga avseenden blev allt starkare, när man lyssnade på denne expert från industrialismens moderland.

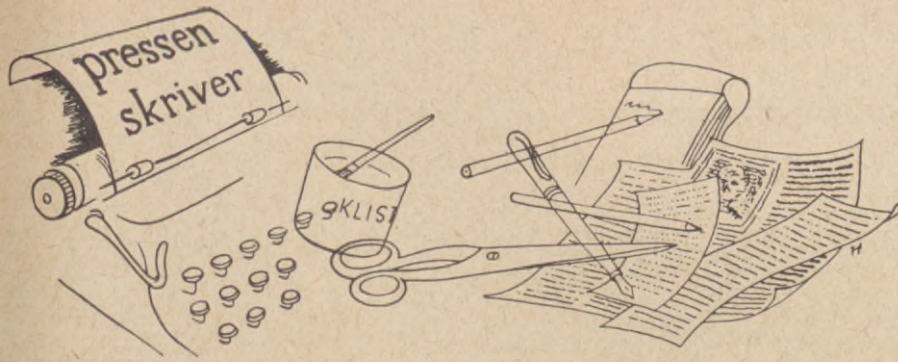
Riksförbundets kongress pågår

när detta nummer går i press och vi har av tekniska skäl inte möjlighet att lämna något referat från förhandlingarna den här gången, men vi återkommer i augusti och hoppas då att kunna återge rådslaget i text och bilder på ett för våra läsare acceptabelt sätt. Så mycket kan vi emellertid avslöja att arrangörerna — uppsala-föreningen som står för värdskapet denna gång — inte hyser någon skräck för den magiska siffran. Det är nämligen förbundets trettonde kongress. Alla förberedelser ha gått med fart och gott handlag och kongressstaden Uppsala står i detta nu oss tillhanda med all gästvänlighet och omtanke.

Ett konvalescenthem i Norrland

har länge stått på önskelistan. Nu ser det lovande ut för att de fyra nordliga länen skall få ett eget sådant i Fjällfarargårdens turisthotell i Undersåker. Som framgår av pressklippavdelningen på annan plats har Sv. Nationalföreningen mot Tuberkulos redan beviljat De lungsjukas riksförbund visst anslag för verksamheten, men mycket hänger givetvis på att landstingen i de berörda länen stöder projektet. Erfarenheterna från andra delar av landet visar dock att landstingen gett konvalescenthemmen ekonomiskt stöd och på olika sätt hjälpt våra lokalföreningar i liknande fall.

Världsnytt i skärmbildsfoto

får stockholmare från 16 års ålder uppleva. Närmare bestämt innefattas detta i en skärmbildsapparat av ny typ vari man kan "plåtas" inte bara framifrån utan även från sidan. Det är faktiskt första gången i världen som den nya metoden börjat användas i större skala, berättar kammarskrivare Nils Alström i skärmbildskommittén för *Aftonbladet*:

När vi satte i gång folkundersökningen i Stockholm den 12 april började vi använda den. Det är något alldeles nytt med både frontal- och sidobilder av patienten. Genom sidobilder vinner man säkrare diagnostik — man kan utom lungtuberkulos upptäcka även hjärtsjukdomar och cancer. Hittills har t. ex. lungkancer varit svår att konstatera vid skärmbildning, bl. a. på grund av att hjärtat skymmer vid frontalbilder.

De nya revolutionerande resultaten nås genom att apparaturen förbättrats — dels har man fått bättre optik och dels har filmen blivit känsligare. Vid sidobilder måste man ju tränga igenom mer kroppsmassa. Och det enda patienten har att göra är att efter den vanliga frontalbilden vrida sig 1/4 varv för sidobilden.

Det tycks som om den nya metoden skulle ha inverkat på intresset också, säger hr Alström. Ätminstone har allmänhetens intresse hittills varit större än vid förra folkundersökningen som hölls 1949—1951. Undersökningen skall ju omfatta alla stockholmare från 16 års ålder och uppåt, och hittills har man avverkat Maria församling, vilket betyder att cirka 16.000 personer undersökts. Just nu arbetar de två skärmbildspatrullerna inom Katarina.

Sammanlagt kommer ungefär 650.000 stockholmare att kallas till undersökning, och man beräknar att allt skall vara klart om fyra år. Programmet för i år omfattar även Sofia och Enskede. Det betyder att cirka 150.000 stockholmare vid årsskiftet skall ha vridit sig det fjärdedels varvet framför skärmbildsapparaten.

Ivar Lo-Johansson och zigenarromantiken

är temat för en kritisk granskning i *Sociala Meddelanden*. Det är Ivar-Lo's bok *Zigenarväg* som är föremål för den omilda behandlingen och avbasningen verkställes av sekreteraren i 1954 års

zigenarutredning, Olof Särnmark. Bilderna i boken har ett högt skönhetsvärde, säger herr Särnmark, men texten! Inledningsvis framhålles, att Ivar-Lo's författarskap tydligen visar en märklig utvecklingscirkel — något för herrar litteraturkritiker att taga fasta på — vilket avspeglas i följande formulering i artikeln: "Efter att under ett par decennier har producerat sig som samhällsskildrare mel socialreformatoriska strävanden synes han dock nu ha återupptagit tongångarna

Ivar Lo-Johansson

från ungdomsåren och på nytt givit sig romantiken i våld." Betyget blir inte bättre i den fortsatta detaljgranskningen, som nästan i varje punkt utmynnar i anklagelser mot Ivar Lo för bristande verklighetssyn och analys av faktiska förhållanden. Ett ytterligare citat må vara tillåtet för att belysa detta: "Den hittills publicerade kritiken av 'Zigenarväg' har genomgående varit välvillig och framför allt har herrar kritiker bedömt boken som mycket saklig. Nedtecknaren av dessa rader tillåter sig dock att hysa en helt avvikande mening på den punkten. Till följd av att boken är hållen i en sakligt beskrivande ton, verkar den vilseledande på folk utan närmare kännedom om zigenarnas levnadsförhållanden. I själva

verket är boken både genom vad där står och inte står häpnadsväckande osaklig. Den är en skönmålning och romantisering ovärdig statarnas författare."

Sekreterare Särnmark tycker att det är märkligt att Ivar-Lo inte på en enda väsentlig punkt har ens en antydning till förslag om åtgärder, som skulle kunna bringa hjälp åt zigenarna.

För oss som inte är särskilt väl insatt i zigenarfrågor, men väl vid många tillfällen glatt oss åt Ivar-Lo's intresse för sociala problem och betryckta folkgrupper, är det mildt uttryckt beklämmande att taga del av en så bister och nedgörande kritik av hans senaste bok.

Många anslag till tuberkulosforskning

beviljades vid sammanträde med huvudmännen för Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos i juni månad enligt vad *Dagens Nyheter* meddelar. Bland de olika anslagsposterna i nedanstående sammanfattning återfinnes bl. a. vidare anslag till De lungsjukas riksförbund för startande av ett konvalescenthem för tuberkulos sjuka i Norrland.

Styrelsen beslöt utge en lärobok i sjukgymnastik vid lungtuberkulos. Blekinge läns landsting beviljades bidrag för inköp av maskiner, verktyg och utrustning för arbetsträningsinstitut i Karlshamn. Västertobottens läns landsting erhöll bidrag till den allmänna skärmbildsundersökningen, och vidare beslöt styrelsen bekosta driften av ytterligare en skärmbildspatrull under ett år för den pågående allmänna skärmbildsundersökningen i Stockholms stad. De lungsjukas riksförbund beviljades anslag för startande av ett konvalescenthem för tuberkulossjuka inom de fyra nordligaste länen, Österåsens sanatorium fick bidrag till arbetsterapiverksamhet och ett antal barkolonier i Norrland erhöll driftbidrag för 1955.

Styrelsen och föreningens huvudmän omvaldes. Till ny styrelsesuppleant valdes bankdirektör Bertel Rennerfelt efter ryttmästare Olof Tillquist, som undanbett sig återval. Till huvudmän i föreningen nyvaldes överläkare Carl Gentz, byråchefen Albert Bergh och docent Lars Werkö efter de framlidna huvudmännen professorerna Einar Key och Anders Kristensson samt disponent Knut Almström.

Ett nytt vaccin mot tuberkulos

håller man på att utexperimentera i Amerika enl. vad *Stockholm-Tidningens* New Yorkred. meddelar.

Rapporten lämnades på nationella tuberkulosföreningens möte i Milwaukee. Egentligen är det fråga om två rapporter som möjligen kan varsla om framställning av ett nytt tbc-vaccin, sedan vetenskapsmän lyckats isolera tbc-baciller och gjort experimentdjur på laboratorierna immuna.

Den ena rapporten kommer från doktorerna David Weiss och René Dubos vid

Lungkräftan fortfarande i brännpunkten

Sjukdomen sprider sig snabbt som en epidemi,
säger en amerikansk läkare

Vi får då och då rapporter om lungkräftan. Ofta alarmerande fakta i form av nya undersökningar och rön. Vi minns för något år sedan ett radioeko från en konferens med nordiska kräftforskare i Köpenhamn. Den gången gällde det närmast sambandet mellan tobaksrökning och lungkräfta. Man har utgått från att antalet dödsfall i lungcancer ökat starkt under senaste åren och att parallellt med denna ökning har konsumtionen av cigaretter ökat. Siffrorna ha mest kommit från Amerika, men liknande tendenser finns också från andra länder. Några riktigt säkra bevis för sambandet mellan lungkräfta och tobaksrökning har emellertid inte preciserats, även om man tycker sig ha kommit sanningen på spåren. Forskarna ha visat på vissa osäkerhetsfaktorer, som försvåra deras arbete. Det är exempelvis ett faktum, att dödssiffran i lungcancer ökat procentuellt mer än konsumtionen av cigaretter, vilket kan tyda på att även andra orsaker spelar in. En av vårt lands mest kända kräftspecialister, professor Berven vid Karolinska Institutet, yttrade bl. a. vid den ovan berörda nordiska konferensen i Köpenhamn på tal om tobaksrökningens inverkan vid lungkräfta att man får taga i betraktande, att det också finns andra, "djupare" orsaker när det gäller att bedöma sjukdomens uppkomst.

Sjukdomen att likna vid en epidemi

Den sista rapporten bygger bl. a. på ett uttalande av dr Lester Breslow, chef för byrån för kroniska sjukdomar, vid en konferens i San Francisco. Dr Breslow framhöll att han använde termen epidemisk

Den här ynglingen tillhör cigarettörkar-
nas ständigt växande skara. Rundfrågor
ge vid handen att toppsiffran per person
och dag ligger vid 60—70 "giftpinnar".
Sambandet mellan rökning och lungkräfta
är ännu inte ett helt utforskat kapitel. —
"Var och en får avgöra om risken är värd
att ta," (dvs. att fortsätta med rökningen),
säger dr Breslow.

sjukdom på lungkräftan inte för att markera smittosamhet utan på grund av sjukdomens oavbrutna ökning — en ökning som ännu inte tycks ha nått sin kulmen. Fallen har mer än fyrdubblats under loppet av 25 år, och sjukdomen kräver nu 22.000 offer årligen i USA, vilket är mer än vad tuberkulosen gör.

Breslow varnar för att betrakta cancerfallens ökning med likgiltighet, därför att denna "epidemi" inte kommer explosionsartat under några veckor eller månader utan får en allt större spridning under årens lopp.

Ökningen är en mycket påtaglig realitet, säger Breslow och tillbakavisar invändningen att den skrämmande statistiken skulle bero på att den höjda genomsnittsåldern skulle ge sjukdomen större chanser eller på att läkarna nu kan ställa diagnos med större säkerhet än förr.

Breslow understryker att forskningen påvisat lungkräftans sammanhang med miljö och omgivning. Beträffande cigarettörkningen säger han att den kan vara en bidragande orsak, men ingalunda den enda, eftersom lungkräftan uppträder även bland icke-rökare. Var och en får själv avgöra om han anser risken värd att ta.

Yrken och miljöer avslöja...

Intressant är att vissa yrken enligt Breslows forskningsmaterial är mer utsatta än andra. Det gäller speciellt arbetare i gruvor och gjutrier, målare och asbestarbetare samt även restaurangköckar. Förutom att lungkräfta är vanligare i städerna än ute på landsbygden har sjukdomen ökat två och en halv gång snabbare för män än för kvinnor.

Rockefeller-institutets medicinska forskningsavdelning och den andra från dr Guy Youmans i Chicago.

Weiss och Dubos framställde ett extrakt genom att upplösa döda tbc-baciller i metylalkohol. Sedan vätskan avdunstat vaccinerades unga möss med det kvarvarande torra ämnet.

Djuren tycktes få en viss immunitet, men skyddet är dock inte tillräckligt för att helt förhindra uppkomsten av tbc hos djuren. Förökningen av tbc-baciller reducerades dock avsevärt, och de infekterade djurens liv förlängdes.

Hos vita möss skapade extraktet undantagslöst en viss immunitet, vilken visser-

ligen inte var permanent men minst lika långvarig som vid calmettevaccinering. Det hittills effektivaste medlet mot tbc.

Liknande resultat rapporterades av Youmans, vars extrakt dock framställdes genom att bacillerna utsattes för en mycket stark centrifugalrörelse ungefär som i en separator.

BLICK över BLANKETTERNA

Med välvilligt intresse har patienten lyssnat till doktors redogörelse för undersökningsresultatet. En aning besvärad har han sedan mottagit doktors råd för livsföringen: att han borde hålla ett öga på sin vikt, att nattgroggen och vickning en med fördel kunde undvaras, att litet kroppsrörelse och avkoppling inte skulle skada osv. Först när doktorn bereder sig för den månghundraåriga ceremonien att skriva recept, drar patienten en lättadens suck: äntligen något förnuftigt! Det är ju ändå för att få ett recept, som han kommit till doktorn.

Man skulle kunna i det oändliga variera exempel på hur dominerande läkemedlet är i allmänhetens föreställning om läkarvård. Är det inte betecknande, att "medicin", som är den lärda benämningen på läkekunst, också blivit den folkliga benämningen för läkemedel?

De besvär, som förde patienten i det valda exemplet till doktorn, kunde inte nämnvärt påverkas av några läkemedel. De var orsakade av en för en medelålders herre olämplig livsföring. Kanske skrev doktors sitt recept mest för att tillmötesgå vad han insåg vara patientens önskan, för att undvika att bringa honom i oppositionsställning, för att samtidigt med det betydelselösa läkemedlet smussa på honom den betydelsefulla ändringen av livsföringen.

Läkaren strävar efter att arbeta rationellt, men i likhet med många andra yrkesmän måste han ständigt ta hänsyn till irrationella faktorer. Förskrivningen av läkemedel vilar på uråldriga traditioner och påverkas av ett mycket stort antal psykologiska faktorer. Intagandet av ett läkemedel har alltså i mycket karaktären av en rit. Att tömma medicinbägaren är en skäl för hälsan av samma innebörd som andra skäl för andra ändamål. Det finns en tro på läkemedel, som inte frågar efter vetenskapliga fakta. Sådan tro kan driva även intellektuellt högtstående människor, som är sjuka eller tror sig vara sjuka, att ta in totalt verkningslösa medel. Det är denna tro som driver folk att

Artikeln, som tidigare med ensamrätt publicerats i Svenska Dagbladet, har av författaren välvilligt ställts till vårt förfogande.

De fria och rabatterade läkemedlen ha ställt folks medicinvanor i rampljus på ett alldeles speciellt sätt. Dr Gustaf Myhrman har åtskilligt att säga i frågan och framhåller bl. a. att det slösas med läkemedel; receptskrivningen och därmed förändrade administrativa besvärigheter granskas kritiskt. Artikeln avslöjar även mycket om förhållandet mellan patienten och läkaren, tro och övertro på läkemedel. "Om doktorn är en förståndig karl, lär han sig så småningom, att läkemedelsförskrivning liksom politik är det möjligas konst", säger dr Myhrman, och tillägger, att den nutida läkaren har fått läkemedel av fordom aldrig skådad styrka och fullkomning i sin hand.

vädja till läkaren om läkemedel även i situationer, där något inte står att vinna med farmakologiens hjälp. När Döbeln i Runebergs dikt vädjar till sin vän Bjerken: "tänk ut en sats min herre, som gör mig för i morgon sjufalt värre, men hjälper mig i dag på mina ben" är han, fritänkeriet till trots, ett offer för samma vidskepliga tro på undermedlet.

När läkaren med examensstudier bakom sig griper sig an med praktisk verksamhet, har han ännu mycket av farmakologiens vetenskapligt rationella syn på läkemedlen såsom ämnen med i vissa närmare angivna doseringar framträdande verkningar. Han har de all-

varligaste föresatser att arbeta rationellt och vill helst göra rent hus med alla tvivelaktiga metoder och läkemedel. Men han får snart göra sina erfarenheter. Han får höra fru X försäkra, att den medicin hon fått av honom inte tillnärmelsevis haft samma gynnsamma verkan, som förmärkts av en tidigare av annan läkare ordinerad komposition, detta trots att vår doktor snabbt kan övertyga sig om, att de båda läkemedlen farmakologiskt sett varit desamma. Han får höra en patient bestyrka det från vetenskaplig synpunkt högst oförklarliga förhållandet, att vederbörande kände sig bättre redan av första skeden av en viss komposition, medan en annan patient försäkrar sig omedelbart ha blivit sämre och därför ej vågat fortsätta. Han finner, att konjak, rödvin och vid synnerligen kritiska tillfällen champagne tillskrivs verkningar, som tycks vara de farmakologiska läroböckerna obekanta. Han upptäcker, att ett enkelt och billigt läkemedel understundom väcker misstro redan genom sin enkelhet och sitt billiga pris, medan det komplicerade och dyra tycks väcka förtroende just med sina många ingredienser och sitt anseliga pris. Han finner, att opinionen kring sjuklägret är en makt att räkna med och möjligen framtvingar penicillin eller "kungamedicin" eller någon annan medicin på modet även i situationer, där de farmakologiskt sett måste vara komplett verkningslösa.

*

Om doktorn är en förståndig karl, lär han sig så småningom, att läkemedelsförskrivning liksom politik är det möjligas konst. Han strävar att tillämpa rationell vetenskap men får ideligen göra kompromisser med mänsklig svaghet, däri inbegripet sin egen.

Den nutida läkaren har fått i sin hand läkemedel av en fordom aldrig skådad styrka och fullkomning. Det har inte varit svårt att rationellt låta åtskilliga av de gamla tvivelaktiga örtmedicinerna och enkla

(Forts. å sid. 22.)

KULTUR I NORR

För ärade deltagare i den s. k. kulturdebatten skulle det säkert vara nyttigt att då och då titta i de små skrifter som utges av de olika folkhögskolornas elevförbund. Naturligtvis är inte dessa publikationer helt okända för kulturskribenterna — många av dagens kulturdebattörer ha fostrats på folkhögskola — men det finns en grundton i dessa tryckalster som man skulle vilja se mer av i kulturspalterna. Upptäckarglädjen, glädjen över att umgås med kulturvärdena, konst, litteratur, musik och alla de sköna konsterna, hittar man i riklig mängd i elevernas uppsatser. Låt vara att man kanske tittar lite medlidsamt på dessa rosenröda rabatter, vattnade av rektors och andra lärares katedervisdom, när man blir mera "fullvuxen" i kulturellt avseende, men glädjen i kulturupplevelsen är frisk och stimulerande att ta del av.

På vårt skrivbord ligger en sådan liten skrift från Framnäs folkhögskolas elevförbund. Den heter Gnistan och innehåller små personliga vittnesbörd från eleverna på skolan; hur man känner, tycker och uppfattar — en stimulerande läsning om skolarbetet, små diktförsök, om bokintresse och läsvanor m. m. En elev deklarerar till och med helt frimodigt att han tror på spöken — och sådant kallas ju vidskepelse. Måhända är studeranden ifråga påverkad av intensiv läsning av Dan Andersson. Den författaren intar som bekant en stark ställning hos folkhögskoleeleverna.

*

För den kritiskt inställda läsaren må framhållas, att folkhögskolan ingalunda är någon ensidig inrättning för känslökontakter, dagdrömeri och allsköns allmänbildning, som glittrar på ytan. Det finner vi vid en titt på andra trycksaker från Framnäs folkhögskola. Allmänbildning och "matnyttiga ämnen" ha sorterats ihop i ett kursprogram, som i görligaste mån söker tillgodose olika intressen. Bakom skolans tillkomst står olika sammanslutningar i Norrbotten, främst Arbetarnas Bildningsförbund, men även näringslivet har gett sitt stöd bl. a.

Rektor Adrian Wennström i sitt arbetsrum. Titta vi närmare i prospektet för hans skola finner vi följande: "Framnäs folkhögskola syftar till att giva bildningsökande ungdom en god allmänbildning, fostra till medborgaranda och personligt ansvar, utveckla samkänsla och solidaritet och förhjälpa den enskilde till en fri och självständig prövning inför livsåskådning- och samhällsfrågor, personliga och allmänna problem."

*

Det är en fin programförklaring och man finner även att skolan söker förverkliga den i praktisk handling. Undervisningsmaterialet är en viktig fråga, framhålls det, undervisningen måste vara så åskådlig som möjligt. I undervisningen utnyttjas den moderna bilden i mycket stor utsträckning såväl i form av stillbilder som film.

i form av ekonomiska bidrag. Skolan söker anpassa sig till bygdens behov och förhållanden. Där finner man åtskilligt intresseväckande i själva undervisningsplanen, som vi i korthet återger

Skolan är organiserad med tvenne linjer, en allmän linje och en musiklinje. Den allmänna linjen har en viss anknytning till industrin såtillvida att en särskild kurs om skogen och skogens problem alternerar vartannat år med en kurs i cellulosateknik och träkemi, avsedda närmast för träindustrins ungdom. Samhällsämnen har en framstående plats på skolans schema. Inom vissa gränser har eleverna möjlighet till val av ämnen. Musiklinjen är

organiserad så att undervisning meddelas i instrumentalmusik, sång, musikteori, musikanalys, musikhistoria och närliggande ämnen. De instrument som tagits upp är fiol, altfiol, cello, basfiol, träblåsinstrument och piano. Syftet med musiklinjen är att dels ge undervisning åt sådana som skola bli medlemmar i körer och orkestrar ute i landet och dels att utbilda cirkelledare och instruktörer i musik och sång.

Vinterkursen vid skolan har f. n. 30 veckors längd och torde från hösten 1955 utsträckas till 31 veckor. Till detta ansluter i musiklinjen en sommarkurs för musikedare och andra musikintresserade under 4 veckor. Förutom de reguljära kurserna tar skolan under hela året emot veckokurser, veckoslutskurser och konferenser av skilda slag som anordnas av organisationer och sammanslutningar, vilkas behov av kursverksamhet synes vara i stigande.

*

Man finner att så till synes vitt skilda ämnen som musik och cellulosateknik och träkemi kan samsas på kursprogrammet. De som står bakom skolan ha tydligt tänkt sig noga för. Skolformen skall ge möjlighet för näringslivet och industrin att få sin andel av elevkullarna, men också folkbildningsarbetet, kommuner och samhälle, behöver idégivare och organisatörer. Att man väntar sig mycket gott från Framnäs i framtiden behöver inte ytterligare understrykas. Skolan startade på hösten 1952 i förhyrda lokaler. Sedan har ett nybyggnadsprogram genomförts i olika etapper. Fullt utbyggd beräknar man 90 - 100 elever i skolans fasta kurser samt utrymme för kursverksamhet vid sidan härav till ca 50 platser.

Till slut vill man även tillägga, att folkhögskolan inte tycks ha tappat sin växtkraft som skolform i den omdaningsperiod av vårt skolväsende vi nu står mitt uppe i. Framnäs i Norrbotten är ett gott bevis här för. Man får väl också se den som en försvarsattityd mot flykten från Norrbotten. Man behöver ungdoms-idéer och friska tag däruppe.

FRAMNÄS folkhögskola

.....
*Skolan ligger i Öjebyn
 — se kartan*

Som framhållits å föregående sida har skolan en särskild musiklinje och den står på gammal fin kulturgrund. Öjebyn hör till de äldsta kulturcentra i Norrbotten. Bygden kännetecknas av stort bildningsintresse och ett förhållandevis välutvecklat musikliv. Kartan ger en uppfattning om de delar av Norrbotten från vilka skolan i stort sett rekryterar elevkullarna. Översta bilden visar en del av skolfasaden med elevhemmen i bakgrunden, nedre bilden upptar idel byggnadsexpertis: arkitekt Bertil Mattsson fr. v. och ingenjör Per Marklund samt byggnadskontrollant Widar Östling (i mitten) beskådar elevbostaden från nordsidan.

Berlinerluft och östsektor

Några reseintryck från dagens Tyskland

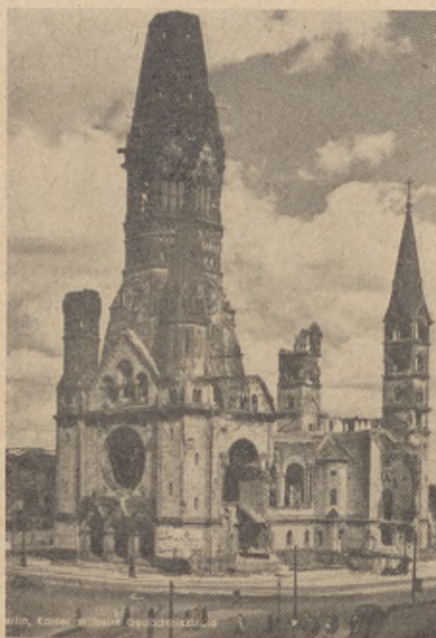
Att resa är ett underligt liv fyllt av spänning och överraskningar. Varje gång jag sätter mig på tåget på Stockholms Central eller embarkerar ett flygplan på Brommaplatan erfar jag denna känsla att lämna tiden — att börja en annan tillvaro med okända öden och upplevelser. Samma känslor hade jag på den resa genom Tyskland via Hamburg, Frankfurt am Main, München, Nürnberg och Berlin som jag startade före påsk.

Med Nordexpressen mot Hamburg — detta Nordens Paris i bilighetsupplaga gällde färden i första hand. Jag övernattade i Köpenhamn och vaknade med en underbar vårvärme från en molnfri himmel. En solgädda på Hovedbangården i väntan på Italienexpressen — tänk Er, varm härlig vårluft och sol — allt det som jag drömt om en hel vinter. Jag kände mig förvandlas — nya strömmar av energi löpte genom mitt slitna nervsystem och isberget därinne i mitt vintriga medvetande smälte hastigt bort. Jag förstår mer och mer de gamla egypterna som dyrkade solen — det ligger mycket mänsklighet bakom en sådan religion. —

Skenskarvarnas monotona dunk för mig mot Gedserfärjan över Danmarks flacka slättland där pilträdens buskiga kronor och jordens feta mylla bidar grönskan.

Nyss ha vi passerat Lübeck och snart är vi i Hamburg, målet för många utlandsresor sedan kriget. Att Hamburg lockar så många har två orsaker — språket och priset. Hur många svenskar kan tala franska hjälpligt även i de akademiska klasserna. Ett fåtal behärskar detta vackra språk, och man känner sig osäker och bortkommen. Därför anlitar en så stor del av vårt folk sällskapsresorna när det gäller fransktalande länder. Men i Tyskland kan den enskilde turisten nästan klara sig utan något språk, den enklaste skoltyska räcker för att ta sig fram.

Priset ja! Att gå på nattklubb eller besöka andra nattlokaler högrar för mången som ett spännande äventyr. I Paris är det numera champagnetvång på nattklubbarna och en flaska av den billigaste sor-

Förnämlig byggnad — Kaiser Wilhelm Gedächtniskirche, Berlin

ten går på 3—4.000 francs, dvs. 45 till 60 kronor. Att sitta igenom ett helt program med baletter brukar torka ut halsen och en flaska räcker inte långt. Den blir hastigt tom och kyparen är påpasslig med en ny i kylaren. Det blir en nota som nästan räcker att leva på en vecka i Hamburg inklusive nattklubsbesöken på Reeperbahn. Där kan man besöka vilken lokal som helst och beställa en flaska öl för en krona och se hela programmet. Nu kan det ju bli flera öl, men priset är ändå så lågt för Medel Svensson att han tycker sig få valuta för pengarna och gå på flera lokaler samma kväll med förstklassiga program.

*

Att äta i främmande länder och städer är alltid det mest spännande emedan kontakten med landets folk bäst ernås på restauranterna genom dess matvaror och maträtter. Därför letar jag mig alltid in på de enklaste syltorna liksom restauranter i bättre klass för att möta alla kategorier av både folk och mat. I morse drack jag en öl i Hamburg på en bar där fyra enkelt klädda män vid ett glas öl sjöng vinets lov. Det var

inget skräll, men en försynt kvartett som man kunde härleda till Gluntens Ekolsundsskogen en vårkväll även om rösterna var något hesa. Det behöver inte vara s. k. full ranson för att vara glad på vissa håll — hm.

Det talas alltid om levnadskostnaderna i olika länder. Man säger att det landet är dyrt och det är billigt. Har man rest en del i olika länder kommer man snart underfund med att dessa uttalanden måste modifieras i viss utsträckning. Det finns alltid små billiga och bra restauranter i exempelvis Paris, Hamburg, London, Madrid eller Rom, det gäller bara att hitta dem. Att hitta dessa beror i första hand nog på språkkunskaper och på tiden man har till förfogande, blicken öppen för de rätta maträtterna och kombinationerna. Man måste vidare lägga upp sitt matprogram på ett förståndigt sätt. En kopp te eller kaffe på morgonen är nog inte tillräckligt, men en tallrik soppa före kaffet ackumulerar krafter för att hålla ut till sen lunch. En stadig lunch är att rekommendera då man hellre äter en sen middag och man dessförinnan bör hoppa i säng på sitt hotell och vila de trötta benen en halvtimme före middagen.

När det gäller resor i främmande länder finns det ett mycket viktigt lösenord som heter anpassning. Jag måste koppla av det ordningssverige jag kommer ifrån för att få ut det mesta av utlandsbesöket. Inte bli misslynt inför de nya förhållanden som kullkastar både smaksinne och regelbundenhet — att komma ifrån det invanda. Låt Dig inte störas av att Du bor i Socialsverige med en levnadsstandard som står bland de främsta i världen. Gläds åt de nya intryck de nya människorna omkring Dig ger och lär Dig förstå dem — då är Du internatioell, innebärande att Du känner mera av världen än genomsnittsindivid, att Du inlemmats i den krets av människor som vet mer om livet och känner något av levnadsrytmen i andra sammanhang än Din egen krets.

Jag sitter på "der blauer Enzian", det bekväma tåget Hamburg—München. Klockan är sju på morgonen

och vita åkerfält säger mig att det varit kallt och frost i natt. Inte bara Sverige är fruset denna kalla vår. En kopp rykande reskaffe på stående fot på perrongen har emellertid värmt upp livsandarna och just nu bryter solen fram genom de kalla morgondimmorna och det blir genast lättare.

Jag har ofta undrat över ordspråket "morgonstund har guld i mun". Dess abstrakta betydelse kan väl diskuteras men ur resesympunkt inser jag dess betydelse. Jag stiger hellre tidigt upp och når bestämmelseorten i god tid än att anlända sent på kvällen eller natten. Det är ju i första hand en praktisk fråga ur hotellsynpunkt sett, då man lättare skaffar sig ett bra hotell vid en tidigare tidpunkt än på natten. Det är ofta lättare att få en bra sittplats på ett tidigt tåg — och till sist — att se dagen gry har sin tjusning alla tider på året och ej minst under resor i främmande land. —

Jag reser nu mot Zürich sedan mot Berlin via München. Tåget följer Bodensjöns strändert som ligger spegelblank med djupblå yta och tåget slingrande genom tunnlar, förbi små vackra lilleputtstäder med gammaldags pittoreska hus med spetsiga gavlar och snidade balkonger. Runt sjön reser sig de snöbetäckta alperna, skogsomkransade och blånande. Man får ett intryck av ett jättarnas hem däruppe i bergsmassiven, skyddande de små människorna kring sjön.

*

Jag har just startat den sista resan — München—Berlin. Ett långt tåg av tredjeklassvagnar med endast en andraklassvagn av mindre slag närmast lokomotivet. Med saknadens känslor lämnar jag München, denna stad av gammal kultur som nu börjar se dräglig ut efter kriget. En ny byggnadsstil präglar nu staden. Den gamla bayerska stilarna har ej plats i den nya tidens arkitektur, och nog är den gamla stilen vackrare ur skönhetssynpunkt. Det är ett genomgående drag bland befolkningen i dessa städer, som stiger upp ur ruinerna likt en fågel Fenix, att man klagat på den nya stilen och andan både hos det materiella som hos det nya släktet. —

Klockan är fem på morgonen och vi är på väg mot Berlin, där tåget skulle vara halvsex men nu är försenat en timme. Vi stannar på en liten station en halvtimmes resa in-

Utsikt över Berlin

nan stadsgränsen till Storberlin för någon kontroll. Jag drar gardinerna åt sidan och tittar ut på den öde perrongen. Det enda av liv därute är en kulsprutegevärsförsedd vaktpost på omkring 20—25 år. En tät dimma täcker landskapet — allt formar en bild av ödslighet och kall övergivenhet. Efter en biljettkontroll sätter sig tåget i rörelse på den sista etappen mot Berlin.

Innan dess anlande jag emellertid till gränsen mellan amerikanska och ryska zonerna klockan 23,15 och tågetgjorde där uppehåll omkring en timme för pass- och biljettkontroll.

Jag erfor av medresande tyskar att det ytterst sällan förekommer att någon utlänning reser denna väg. Jag hade inget genomresevisum, men i Stockholm hade man informerat mig om att jag skulle få detta på gränsen. Det förekom flera kontroller av biljett och pass, och det sistnämnda fick jag lämna ifrån mig. Min schweiziska tidskrift fick jag också lämna ifrån mig, det är vanligt, sade min medresande.

Så kom ett par tjänstemän för att hämta mig för utfärdande av genomresevisum. Jag fick följa med ut till en barack tillsammans med två andra resenärer som hade något uppklarat. Det fanns gott om beväpnade folkpoliser överallt och tåget var ju avstängt — ingen fick lämna detta under de fem, sex kontroller som företogs. Jag hade inget att vara rädd för — ett gott samvete är bästa huvudkudden — men jag kände mig hjälplös på något sätt — jag hade passerat många gränskontroller under mina otaliga resor i Europa men aldrig varit omgiven av personal med bevapning. Emellertid gick det fort undan med viseringen och jag följdes ut till tullavdelningen av två soldater. Där anmodades jag att öppna min väska — jag hade tagit med mig samtliga tillhörigheter från tåget — jag visste ju inte om jag skulle få visum. De båda följeslagarna från viseringsrummet sade då till tulltjänstemannen som var kvinnlig: "Han är

(Forts. å sid. 25.)

Rathaus Schöneberg, Berlin

Bröd och kläder ur havet

Ett större anslag beviljades nyligen Tekniska högskolans avdelning för livsmedelskemi och dess chef professor Harry Lundin för att bedriva undersökningar rörande vitaminhalten i tång. I själva verket har sedan några årtionden i skilda delar av världen pågått försök att uttröna, om havets alger kan användas för mänskligt bruk, såsom föda och såsom kläder. Särskilt efter krigsslutet och inför den hotande livsmedelsbristen i världen har de praktiska resultaten av dessa undersökningar ökat i betydelse.

I Norge befinner sig ett institut för tång- och tareforskning i fullt arbete, och under dess ledning har en omsorgsfull kartläggning av de norska kustvattnens bestånd av alger ägt rum. Redan 1950 kartlades fälten i Möre och Romsdal. Under de följande somrarna kom turen till Finnmark, Nordland och Rogaland, och i somras koncentrerades undersökningarna till ön Florö vid Tröndelagskusten, som man tror kommer att bli ett av de tekniskt betydelsefullaste områdena vid algernas utnyttjande. Kartläggningsarbetena har letts av förre chefen för den norska marinen, amiral Horve, som också under några år efter sitt avsked ur flottan var anställd i Norges största företag för industriellt utnyttjande av algerna, AB Protan i Drammen. Numera har amiralen funnit ett nytt verksamhetsfält: På uppdrag av kejsar Haile Selassie ska han bygga upp Etiopiens flotta och har f. ö. nyligen varit på besök i sitt hemland för att värva norska officerare som medhjälpare.

"Algens blad de feta uti djupens värld", skrev en skald en gång om havets växtlighet. Han anade nog inte vilka "feta" rikedomar nutidens forskare skulle hitta.

Text: GUNNAR ALMSTEDT

Teckn.: ÅKE ERIKSSON

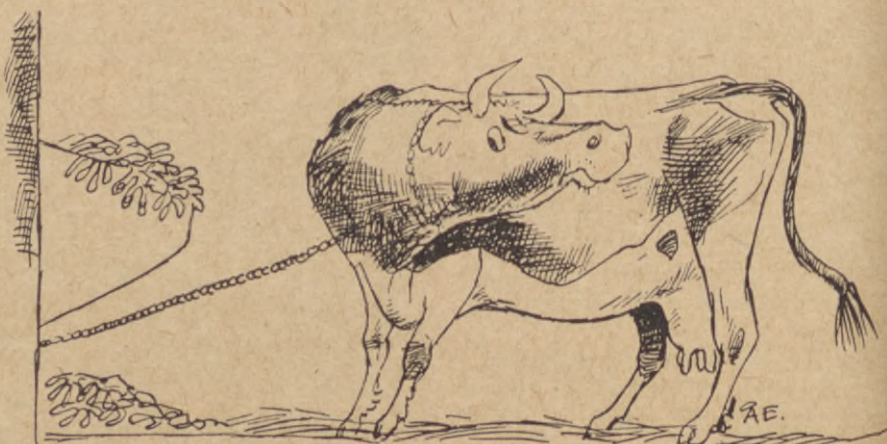
Sveriges bidrag till denna tångforskning är framför allt upptäckten av det viktiga vitamin B₁₂ i de bakterier, som finns på vissa tångarter. Professor Lundin är beredd att fortsätta undersökningarna, säger han, så länge staten ger anslag, och han tror obetingat på algernas framtida användbarhet. Vitaminhalten har hittills visat sig vara störst hos grön-

algerna, omtalar han, men även hos de fleråriga djupvattensalger (tare), *Laminaria digitata*, vilka förekommer längs Sveriges västkust, skall vitaminförekomsten undersökas.

Under den kommande sommaren skall man i första hand samla 5.000 kg. tång av olika arter och ur dem isolera B₁₂-faktorer.

Såsom djurföda har tång tidigare kommit till användning även hos oss, framför allt såsom ersättningsfoder under bristtider. Forskningar på detta område har tidigare bedrivits av prof. Nils Olsson vid Statens Husdjursförsök på Lantbrukshögskolan i Ultuna. Men han är föga entusiastisk över resultaten:

— Tång, som torkats och malts till foder, har enligt våra erfarenheter, säger prof. Olsson, icke i något fall större näringsvärde än konsttorkat hö. I vissa grönalger längs våra kuster finns carotin, men

Tång som djurfoder blev ingen större framgång

En brun kropp med ett tygstycke kring länderna kom glidande och skar loss honom

inte i så stora mängder, att det skulle löna sig att förädla algerna för carotinets skull. Däremot kan man intill 5 procent öka äggs innehåll av jod genom att utfodra värpande hönor med alger.

Prof. Olsson, understryker vidare, att algerna innehåller starka antibiotika och att de alltså kan utnyttjas som bindemedel.

Jämväl i Danmark bedrivs sedan åtskillig tid tångforskning. Vid Danmarks tekniska högskola i Köpenhamn framlade sålunda redan år 1949 prof. Per Freudenthal resultaten av sina undersökningar rörande just vitaminvärdet hos tång. Han kom till den allmänna slutsatsen, att tång hade större vitaminvärde än det finaste smör! De danska planerna på industriellt utnyttjande av tången siktar också på att ställa den i fettexportens tjänst.

Vattnet längs Danmarks kuster är emellertid inte lika fritt från föroreningar som utanför Norge, och hittills har det ansetts betydelsefullt att hämta råvaran från absolut rent vatten och undvika områden, vilka förorenats av oljeavfall. Synpunkten är naturligtvis av största betydelse även för Sverige — det kan för oss inom kort bli av nationalekonomiskt värde att hålla rent längs kusterna, inte bara med tanke på att bevara fiskbeståndet (och, i någon mån, med tanke på badande turisters trivsel) utan också för algernas skull.

Även i främmande världsdelar har man uppmärksamheten riktad på algernas nyttovärde. Fruktan för en kommande hungersnöd på vår jord stiger samtidigt med folkökningen, och det finns vetenskapsmän, som anser att en omfattande hungersnöd kan bli farligare för mänskligheten än t. o. m. ett atomkrig.

I USA, Japan och Thailand experimenterar man framför allt med Chlorellaalgen, vilken är en av de minsta organismer, som finns i havet. Den förekommer i enorm omfattning i Sargassohavet och är på grund av sin höga proteinhalt mycket användbar i industriella sammanhang. Vid Carnegieinstitutet i Washington byggdes redan 1951 en stor försökstank för att utrona al-

gernas växttid. Det visade sig, att man kunde producera i genomsnitt 17 1/2 ton alger årligen på 4 hektar vattengrund. Torkade alger innehåller 50 procent mer protein än någon annan växt. Ännu viktigare är att proteinet innehåller de tio slags aminosyror, vilka oundgängligen behövs för att människan ska få en fullvärdig kost.

Vid Carnegieinstitutet har man nu lyckats helt kontrollera den kemiska sammansättningen av Chlorellaalgen och konstaterat dess innehåll av fett, protein o. s. v. Resultatet är, att man betraktar algerna såsom världens framtida brödgivare nr 1, sedan den odlade jorden även i USA mångenstädes börjat att visa tecken på trötthet. Man vet numera, att det räcker med algfält om sammanlagt 4 milj. hektar — en icke över sig hög siffra — för att försörja världens hela nuvarande befolkning med protein. Inte att undra på att en av de deltagande forskarna förklarade sig känna "en viss yrsel" inför detta framtidsperspektiv!

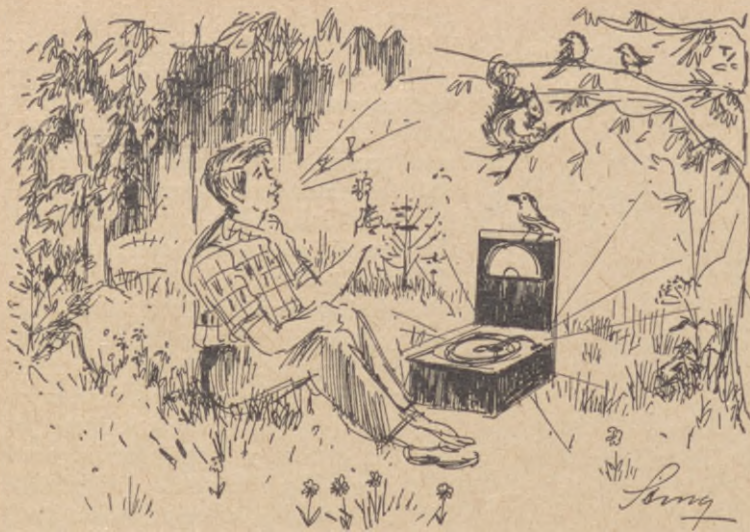
I Japan befinner man sig på de praktiska experimentens stadium. Med den amerikanska marinens hjälp har man fått uppbyggt ett större försöksfält, vars skörd under ledning av Japans främste algexpert prof. Tamiya användes såsom föda på experimentell bas. En stor grupp av hans studenter hjälper honom genom att i största möjliga utsträckning leva på alger. Bl. a. har man kommit på idén att använda torkade och grovt malda alger såsom tillsats till det gröna japanska téet. Resultatet har blivit, att man fått ett té med identiskt samma smak som det hittills brukliga men med samma näringsvärde som god köttbuljong.

(Forts. å sid. 23.)

Tångfångst är redan en löande binäring till fisket

Grammofonsångaren finner en ny och tacksam publik under semestern

Fotbollspelaren drömmer om nya segrar och flera poäng i serietabellen nästa säsong...

Tidsstudiemannen kan inte låta bli att med hjälp av klocka och anteckningsblad räkna ut förlorade arbetstimmar på badstranden...

Hur de tillbringa sin sommar...

Svenska folket består, enligt sociologerna, av massor av olika grupper, placerade i olika yrken. Grupperna ha ofta olika intressen, beroende på uppfostran, miljö och många andra omständigheter, men det finns också likheter. Att den som arbetar ut i skog och mark till ingen nytta för produktionen har gripit omkring sig som en epidemi, särskilt i städer och tätorter. Detta sättande av samhällsnyttan kallas semester. Men när de väl kommit ut i naturen ha de vissa svårigheter att komma bort från sin vardagliga människa, vilket visas här nedan.

Bibliotekarien upptäcker att böcker kan användas både att sitta på och läsa i, när man väntar på napp

Skofabrikören gör den smärtsamma upptäckten att man kan klara sig utan skor...

Frisören praktiserar att meja gräs på sitt eget lödrika sätt...

Uppfattat och tecknat
under några soliga
semesterdagar av:
ELSIE-BRITT STENQVIST

Livsåskådning och djupandlighet

Har människorna verkligen tid att syssla med någonting som kallas livsåskådning? Med siktet på en rykande karavan av bilar, mopeder och en och annan cyklist, ett smattande radband under ett fönster, där anmälarer sitter med ett nyuppsprättat exemplar av en bok i ämnet framför sig, tycks frågan ganska avlägsen; något på sidan om samhällsnyttans allfartsväg. Kanhända blir livsåskådningsfrågorna mer och mer hänvisade till särskilda reservat, skolor, sjukhus, fängelser och andra stillsamma platser, där tid finns reserverad för dylika tankeövningar.

Tanken vill inte släppa den framrusande trafikströmmen. Den söker sig större spännvidd från bokens avgränsande verklighet — vill finna anknytningspunkter till nuet. Finns det någon plats för tankeövningar av djupandlig art i den maskinverklighet som omger oss? Där om söker också författarna i boken komma till klarhet.

Skriften berättar ju för oss hur Paulus på väg till Damaskus fick uppleva en andlig revolution, en händelse som gett näring åt tanken att olyckor av olika slag kan stämma till djupandliga upplevelser. Men färdvägarna upplysas numera av andra ljus än på Paulus tid. Om man nu låter tanken löpa vidare och tänker att något händer här — ett tvärt brott på det smattande trafikbandet därute — dylika avbrott tillhör ju tyvärr alltför ofta vad vi i vår tid kallar olycksstatistiken.

Om Pettersson eller Andersson i ivern att komma ut till sommarstugan eller aborrgrundet plötsligt sticker nosen i Lundströms bilkylare eller kör av vägen i en kurva. I båda fallen finns förutsättningar för meditationer — antingen i sjuksängens eller i den mera obekväma inrättning som kallas fängelsecell. Valet av tillflyktsort beror på omständigheterna i det aktuella fallet. En

"Är det verkligen för mycket att begära och hoppas på en religion vars innehåll är evigt men inte föråldrat, som skänker etisk vägledning, lär oss kontemplationens förlorade konst och återställer kontakten med det övernaturliga utan att kräva förnuftets abdikation?" frågar författaren Arthur Koestler.

religiös människa kanske i viss utsträckning ser olyckan som "livsbefrämjande" i den meningen att den stämmer till eftertanke — till djupare andliga upplevelser — medan en annan med indignation talar om fartbegränsning, skärpt trafiklagstiftning osv. I båda fallen kan det vara fråga om djup medkänsla för en medmänniska, som drabbats av olyckan.

Förövrigt är det inte alldeles säkert att exempelvis sjukdom alltid verkar stimulerande på människans benägenhet att närma sig det djupandliga livets källor. En av författarna i boken (*Tro och moral, inlägg i livsåskådningsfrågor*, Bonniers) hävdar att vetenskapen tydligen har drivit ut religionen på många områden. Det gäller inte minst ifråga om att bota sjukdomar. Vanliga människor, som dömer ef-

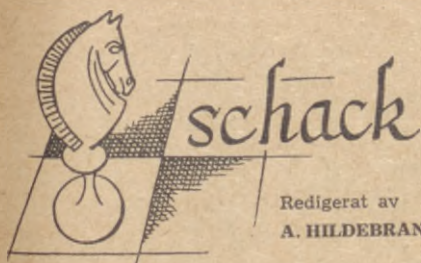
ter enkla och påtagliga resultat blev mer imponerade av penicillinets än av bödens effektivitet.

Om vi fortfarande envist håller oss fast vid Petterssons och Anderssons livsaptit och åstundan att på kortast möjliga tid hinna fram till sommarstuga och aborrgrund — och de fröjder som väntar dem där — så har de viss sympati hos en annan artikelförfattare. Han heter Harold Nicolson och har rubricerat sitt bidrag "Jag tror på detta liv". Denne stillsamme och förnöjde man deklarerar, att han inte tror på något liv efter detta, men däremot tror han lidelsefullt på livet på denna jord. Han hävdar också starkt att varje individ har en plikt mot sin egen personlighet — man får inte slösa bort sin arbetsdag och sina möjligheter. Sin syn formulerar han vidare i följande reflexioner: "Den lycklige åldringen är den som vet med sig att han gjort så gott han har kunnat; den olycklige är den som genom lättja eller liderlighet eller alkoholism har svikit sina möjligheter. Jag är ingen puritan, jag förmenar inte människorna sinnensnjutning, men den får aldrig drivas så långt att den ofördelaktigt påverkar deras personlighet." Finns det då inte alls något inslag av etik i min livsattityd? frågar han sig själv. Jo, han tror på vissa absoluta krav. Osanning är alltid och allestädes orätt — ävenså lättja och oförmåga att uppskatta skönhet. Och med dessa ord gör han en menande åtbörd ut över sin trädgård, som är förgylld av aftonsol. Det är en man som älskar livet som skriver detta.

*

Ett tema som ofta återkommer i flera av debattinläggen är frågan om toleransen, att man inte förföljer och fördömer oliktankande — ett förhållande som historien alltifrån heden-

Redigerat av
A. HILDEBRAND

I Hamburg

spelades under maj månad en internationell turnering. Som segrare utgick den 25-årige jugoslaviske mästaren Alexander Matanovic. Även vår stormästare Gideon Ståhlberg deltog i turneringen, men fick nöja sig med en delad 4-5-plats. En sensation var tysken Heinicke's seger över Ståhlberg. Att det hela tog blott 19 drag var ännu mera överraskande, ty sådant har vår stormästare knappast råkat ut för förut.

Benonis spelöppning

Vit: Heinicke	Svart: Ståhlberg
1. c2-c4	e7-e6
2. g2-g3	d7-d5
3. Sg1-f3	d5-d4

En omstridd fortsättning. Svart vinner terräng, men hans centrum blir lätt sårbart medelst e2-e3.

4. Lf1-g2	Sb8-c6
5. 0-0	e6-e5
6. d2-d3	a7-a5

Svart måste hindra framstöten b2-b4, ty exempelvis på 6. —, Lc5 eller 6. —, Sf6 kan följa 7. b4! Lxb4, 8. Sxe5 Sxe5, 9. Da4† Sc6, 10. Lxc6† bxc6, 11. Dxb4 och får vit ett gott pjässpel.

7. e2-e3	Lf8-e7
8. e3xd4	e5xd4
9. Sb1-a3!	—

Springaren hotar att förankra sig på b5, varefter Lf4 kan angripa bonden c7. Svart tvingas därför att byta av springaren och öppna för vit även b-linjen.

9. —	Lf8xa3
10. b2xa3	Sg8-e7

För att försvara kungsflygeln skulle den svarta springaren stå bättre på f6, men det hinner svart inte med, ty på 10. —, Sf6 följer 11. Tel† Le6, 12. Sg5 Dd7, 13. Lh3 Sd8, 14. De2 avgör fångslingen på e-linjen.

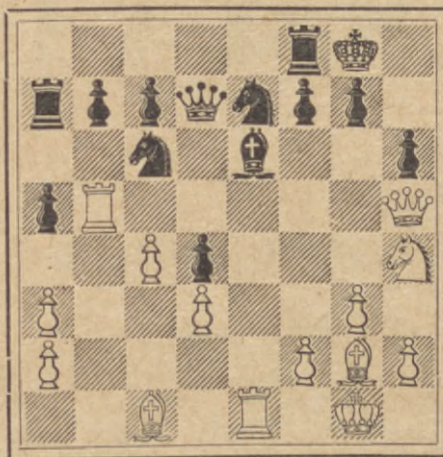
11. Ta1-b1	0-0
12. Tf1-e1	h7-h6?

Detta drag underlättar vits angrepp mot den svarta kungsställningen. Bättre var därför genast 12. —, Ta7 med åtföljande Lf5 eller Lg4.

13. Tb1-b5!	Ta8-a7
14. Sf3-h4	Lc8-e6
15. Dd1-h5!	Dd8-d7

Nu finns det inte längre något tillfredsställande försvar. Den svarta ställningen bryter samman.

Ståhlberg

Heinicke

16. Lc1xh6!	Le6-g4
-------------	--------

Även efter 16. —, gxh6, 17. Dxb6 hotar såväl 18. Tg5† som 18. Th5.

17. Dxb6-g5	Se7-g6
18. Sh4xg6	f7xg6
19. Dg5xg6	uppgivet

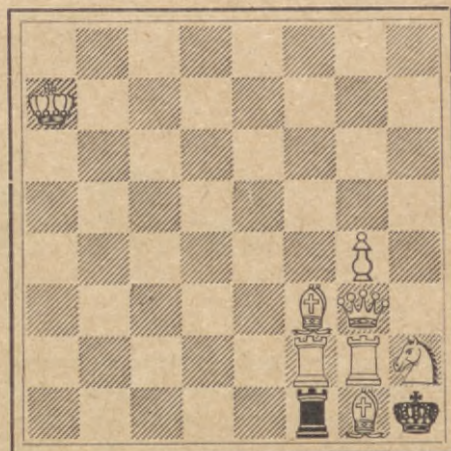
Som synes är vit nu utsatt för den mörkande löparschacken på d5. T. ex. 19. —, Lf5, 20. Txf5 Txf5, 21. Te8† Tf8, 22. Ld5† osv.

PROBLEM

av P. Heuäcker

(Deutschöstrerr. Tagesztg. 1925)

Matt i 3 drag

*

Denna tredragare brukar vålla lösarna åtskillig huvudbry. För att inte undandra våra schackvänner nöjet att självständigt lösa detta problem återger vi lösningen på sidan 24.

hös intill våra dagar ger många bevis för. "Vad världen behöver är resonlighet, tolerans, erkännande av att alla människor är ömsesidigt beroende av varandra", säger Bertrand Russel.

Den kristne författaren Francois Mauriac tar upp frågan om toleransen hos de kristna och konstaterar, att historien visar att länder med kristen kultur varken har varit mindre grymma eller vällustiga än vårt eget. Författaren syftar då närmast på sitt eget land, Frankrike. Men, säger Mauriac vidare, det finns inte anledning att förneka religionens betydelse för folks moraliska liv. "Det fanns under de kristna århundradena, liksom det finns också i dag, ett litet (och ändå ganska stort!) antal män och kvinnor som inte bidrog till blodsutgjutelsen, utan i stället

skötte såren, som inte hängav sig åt kroppens lustar, utan valde att hålla sig rena, som inte använde sitt liv till att samla rikedomar, utan viligt förmäde sig med fattigdomen, som inte frenetiskt klamrade sig fast vid en levande varelse för att njuta av henne (den mänskliga kärleken är alltför ofta ingenting annat än detta), utan strävade att i varje ögonblick av sitt liv förbli värdiga den enda Kärlek de trodde på — kort sagt, människor som inte tog någons liv, utan i stället gav sitt eget, understundom bokstavligen, ända intill döden." Detta, att offra sig för andra, är ett grundtema för Mauriac — världen måste frälsas. "Kristus har inte kommit för att ge världen en ny moral, utan för att frälsa den. En kristen följer hans exempel och predikar inte moral för

världen: på ett eller annat sätt ger han sitt liv. Kriteriet på kristen fullkomning är offret."

*

En djupt pessimistisk livssyn avspeglar författaren Arthur Koestlers tankar om mänskligheten. Historien visar, säger han, många exempel på moraliska nedgångsperioder, som följts av en ny, uppåtstigande tendens. Det märkliga i dagens situation är en exempellös andlig nedgång samtidigt som de fysiska kraftresurserna nått en aldrig tidigare skådad styrka. "Vetenskapens förklaringar blev alltmer formella, undvikande och meningslösa som svar på människans eviga fråga." Samtidigt som hennes veten-

(Forts. å sid. 26.)

GRÄSMATTAN

Johansson skulle klippa gräsmattan men det tyckte han inte om. Fru Johansson däremot tyckte om att se gräsmattan nyklippt som en tukthusfånge (detta var Johanssons uttryck). Skälen varför Johansson inte ville klippa gräsmattan var tre: dels tyckte han om naturen orörd, dels var det mycket varmt, dels vägde han 125 kilo. Nu kanske någon så kallad mänskokännare vill säga, att av allt att döma var skälen bara ett (i så fall kan mänskokännaren ifråga räkna med bifall från fru Johansson). Men det ska vi inte syssla med här. Var och en som väger 125 kilo vet hur det känns att klippa en gräsmatta under värmebölja.

Gräsmattan var som ett stort hav, eller snarare som en savann nästans i Afrika, över vilken en obarmhärtig sol strödde sitt glödande guld. Tyckte Johansson.

Men då, när Johansson led som allravärst och faktiskt inte såg någon annan utväg än att börja klippa, uppenbarade sej en solskuren siluett i grindhålet. När siluetten kommit närmare och motljuset blev mindre besvärande, såg Johansson att det var grannen, Nilsson i gula villan.

— Vilket härligt väder! sa Nilsson. Begriper du dej på gräsklippare?

av

GUNNAR BROLUND

Johansson tittade hastigt upp, men tydligen var det inte Nilssons avsikt att vara elak. Han såg bara hjälplös ut där han stod med sin uppochnervända gräsklippare.

— Begriper... sa Johansson svävande för han hade sanningen att säga aldrig plockat isär en gräsklippare. Är den trasig?

— Den är trasig, bekräftade Nilsson. Rätt som det var sa det stopp. Tror du att du kan laga den?

— Jo-o... sa Johansson under det hans hjärna arbetade för högttryck. Det kunde den under vissa betingelser, framförallt om en oklippt gräsmatta och värmebölja var förhanden. Jo... visst, det är klart... Jag skulle nog gärna laga den åt dej. Men ser du, frugans släktingar kommer på besök. Gräsmattan måste klippas ögonaböj. Order från regeringen.

— Jamen då klipper jag medan du lagar min gräsklippare, sa Nilsson. Det är ett bra förslag?

— Det är det bästa förslag jag nånsin hört, sa Johansson upprigtigt.

*

Johansson tog den trasiga maskinen och gick ner i källaren. I förbifarten förklarade han saken för sin hustru.

— Det är underbart hur hjälpsam du kan vara emellanåt, sa fru Johansson.

Detta låtsades Johansson inte höra, utan han fortsatte ner i källaren och placerade den trasiga gräsklipparen på hyvelbänken med något som nästan liknade entusiasm. Sen gick han upp och hämtade en kall öl. Efter vad han kunde se borde en sån där grej inte vara så tillkrånglad. Han tittade ut genom källargluggen. Utmärkt! Nilsson — den magra rackarn led ju heller inte av värmen — löpte upp och nerför gräsmattan som en älg alltmedan grödan sprutade ur maskinen. Så tittade Johansson på maskinen. Jaha, det satt två hjul på den. Ett på vardera sidan. Och mellan dom satt alltså kniven...

— Hej, hur går det?

Johansson spratt till och tittade upp mot gluggen. Där stod Nilsson.

— Jag tänkte... sa Johansson och famlade efter ett verktyg.

— Är det besvärligt?

— Tja... fast jag tror nog att jag ska klara det, sa Johansson och började lossa på en skruv.

Nilsson återvände till gräsmattan och Johansson slutade att dra på den där skruven. Men han tittade över maskinen för säkerhets skull. Aha — det hade fastnat en bit ståltråd i kniven. Värre var det inte. Han tittade ut genom gluggen igen. Med den där farten hade Nilsson mattan säkert klar på en halvtimme. Och hur lång tid tog det att laga en gräsklippare då? Om man lyfte av hjulen och smörjde dom alltså... och tittade på kniven... och kände efter om alla skruvar satt åt...? Johansson tittade på klockan och kände sej nästan som en fältherre som förbereder ett slag. Det rände en ärla fram och tillbaka framför gluggen.

— Hej, hur går det?

Där stod Nilsson igen.

— Tja... sa Johansson och petade osäkert med skruvmejseln inne i kniven. Jag ska nog klara det snart tror jag.

— Jag önskar jag hade din händighet, sa Nilsson.

Den behöver jag allt själv, tänkte Johansson och följde Nilsson med ögonen när han återvände till klippningen. Han hade klarat av halva savannen nu. Johansson tog en tång i näven och synade den. Det är något hjälplöst med en man utan verktyg, filosoferade han. Men ge honom bara en hammare eller en skruvmejsel och kvickt hoppar han på vadhelst som kommer i hans väg. Det må sen vara en cykel eller en atlantångare.

Han tittade ut genom gluggen igen. Nilsson började se trött ut. Men å andra sidan var han snart klar. Johansson började räkna Ole-Dole-Doff på kuggarna. Men så kom han inte ihåg hur ramsan gick. Han fick bestämt hämta en öl till. Fast då blev han ju tvungen att gå upp till kylskåpet.

*

Ärlan trippade fram och tillbaka utanför gluggen. Tänk att det kunde finnas så mycket energi i en sån där liten fågel. Mitt i värmeböljan. Rädda fram och tillbaka och äta småsten. Ideligen, ideligen...

Nu var han där igen. Johansson sträckte på sej och tittade. Det var bara den lilla biten vid häcken kvar.

"Jag tror nog att det ska vara fixat snart", sa han. "Tur att du inte fortsatte och klippte med den."

— Jag fick den inte ur fläcken.

— Friktionen ser du...

Frugan ordnade med kaffe kunde han höra. Man blev väl nästan skyldig att bjuda Nilsson på en kall grogg nu. När han klippt hela gräsmattan åt en. Det var den lilla tråden ja...

— Hej, hur går det?

Johansson spratt till. Rösten kom inte från gluggen. Den kom från trappan. Johansson fick kvickt fatt på den lilla tråden som fastnat mellan kniven och skärbrädan eller vad man skulle kalla den och slet till. Den lossnade. Så tur att man råkat hålla en tång i näven! Nilsson tre-

vade sej nerför trappan. Han var inte van vid dunklet förstås.

— Jag ska tro den går nu, sa Johansson och kom just ihåg den där lilla skruven han råkat lossa en aning. Han drog åt den, och kände efter att hjulen satt fast. Det gjorde de.

— Varsågod, sa han och räckte maskinen till Nilsson. Fast det är väl bäst att du provar den först.

— Jag vet faktiskt inte hur jag ska tacka dej, sa Nilsson. Om du inte klarat det åt mej vete gud hur jag skulle gjort.

— Äh prat, sa Johansson blygsamt. Klart att man hjälper en granne om man kan. Men nu ska det smaka gott med en kopp kaffe. Tycker du inte det?

Teckningar: PER-OLOF BETZÉN

Vem har skrivit vad?

En redogörelse för s. k.

Ghostwriters — spök-

skrivare — med intressanta

avslöjanden.

För en del år sen låg på bokhandelsdiskarna en mycket uppmärksammat bok, vars titel löd: "Jag berättar för Jan". Den fick ett gott mottagande av såväl herrar kritici som den läsande allmänheten. Författaren angavs på titelbladet vara greve Carl Bonde. Och lite till mans tyckte man att det var en sjuårdeles skrivkunnig herre denne adelsman. Men så småningom kom det fram, att greven inte skrivit boken själv. Även om han naturligtvis angett dess intentioner och allmänna innehåll. Författaren var i stället Henrik Ståhl, som tjänstgjort som grevens ghostwriter för att använda det amerikanska uttrycket — på svenska närmast spökskrivare.

Enligt den amerikanska vokabulären är en ghostwriter den person, som skrivit ett tal, en artikel eller bok, på vilken en annan sätter sitt namn som författare. Den sortens skriftställereri har numera halft om halft fått karaktären av vetenskap, åtminstone sen American University i Washington infört en fullständig collegekurs i ghostwriting...

Riktigt så långt har vi inte hunnit i Sverige. Men även hos oss finns det gott om spökskrivare — inte minst gäller det beträffande biografiska verk och stora mäns tungt vägande tal. Trontalet vid riksdagens högtidliga öppnande är ju för övrigt en produkt av ghostwriting. Inom varje departement sätts upp ett förslag till vad trontalet bör innehålla om just det departementet. Sen samarbetas de olika önskemålen till trontalet, varefter ett ut-

skrivet förslag föreläggs kungen, som rimligtvis har sista ordet ifråga om utformningen. Men att trontalet väsentligen skrivs i kanslihuset är ingen ny företeelse. I sina "Minnen" skriver Louis de Geer om hur det gick till på hans tid:

Stålfarfar hann med att varje dag skildra sina vedermödor i en stor stockholms-tidning!

"Den 15 oktober 1859 börjades den första riksdag, under vilken jag hade att föra regeringens talan. Mitt första åliggande var att författa trontalet. Denna gång tillgick det så, att jag bad alla departementscheferna uppsätta på lappar vad de, var och en från sitt departement, önskade få i trontalet omnämnt, och sedan sammanfattade jag det hela. Vid de senare riksdagar, jag såsom statsminister bevisat, skrev jag själv först ett utkast till hela talet och lät det sedan granskas i statsrådsberedningen, varefter jag överlämnade det till kungen."

På det politiska området har för övrigt ghostwriting en lång historia bakom sej. Långt före Kristi födelse skrev Demostenes och Lysias tal åt de athénska politikerna. Och Seneca skrev en del av kejsare Neros tal. I en bok "The Written Word" hävdar för övrigt Gorham Munson, att Sokrates en gång mottog en belöning motsvarande 75.000 kronor för ett tal, som han skrev åt konungen av Cypern. Napoleon höll sej med en hel liten stab av skribenter, som nödgades följa honom på alla hans fälttåg. Och Alexander Hamilton skrev bland annat Washingtons berömda avskedstal.

Det finns också åtskilliga fall av svensk politisk ghostwriting — det som kanske bäst lever kvar i minnet

är Gustaf V:s borggårdstal 1914, vars verkliga författare man under åren ofta efterlyst. Werner von Heidenstam fick ofta klä skot för det. Men kort före sin bortgång "avslöjade" Sven Hedin att han var talets andlige fader — en sak som Hjalmar Branting för övrigt påpekade redan 1914.

Dagens politiska memoarskribenter, Ernst Wigforss, Zeth Höglund och Karl Kilbom för att nämna de främsta, har utan all tvekan skrivit sina böcker själv. Men så är de också alla framstående publicister med en stark journalistisk ådra, studerade män och mycket mångkunniga. Axel Persson-Bramstorps bok om regeringskamraten Per Albin Hansson lär ha tillkommit på det sättet, att Bramstorp "talat in" sitt material på en upptagningsapparat, varifrån det utskrivits och redigerats. Även i det fallet rör det sej sålunda om originalmaterial.

Men på det litterära området, säger någon, finns det väl inte något spöskriveri? Jodå, var så säker. Det var en något på dekis kommen skriftställare, Rudolph Eric Raspe, som 1785 skrev alla münchhausenberättelserna efter baron von Münchhausens egna historier. Och om Alexander Dumas d. ä. berättas att han på sin tid drev en veritabel romanfabrik, som spottade ut över 1.200 skilda verk på löpande band. Spöskrivare hos honom var bland andra August Maquet, som spelade en betydande roll vid tillblivelsen av "De tre musketörerna" och "Greven av Monte Christo". Det berättas att Dumas d. ä. en gång på en bjudning träffade Dumas d. y. och frågade honom:

— Har du läst min senaste roman?

På detta följde blixtnabbt Dumas d. y:s vassa replik:

— Nej, har du?

Inledningsvis nämnde vi en svensk "ghost". Men det finns så många fler, fast här i Sverige gäller det främst verk av biografisk karaktär. Den flitigaste av alla svenska spöskrivare var Anders Eje, pseudonym för Axel Essén. Han har bland annat skrivit Edvard Perssons "Lite grann från ovan", Anna Norries "Mitt liv i miniatyr", Allan Norbergs "Med flygambulans till fjälls" och Adolf Niskas "Min mazurka med Thalia". Sten Söderberg skrev Jussi Björlings "Med bagaget i strupen" medan en inte mindre skrivkunnig herre författade Gösta Björlings "Min bror Jussi" — "ghosten" här var Teddy Nyblom.

Gösta Ekmans stora litterära succes "Den tänkande August" var skriven av ingen mindre än Berndt Carlberg, alias den kände signaturen Berco. Och för att fortsätta avslöjandena kan nämnas, att Elov Ahrles "Sextetten Karlsson" skrevs av Karsten Wimmermark medan Margit Rosengrens "Minns du än?" hade Sven Zetterström till författare.

Bland övriga skådespelare som framträtt med memoarverk märks i sammanhanget också Anders de Wahl och Karl Gerhard. Men i båda fallen torde författarna här också vara synonyma med de namn som står angivna på titelbladen. Att det är den svenske Aristonfanens som strött sitt attiska salt i Karl Gerhards "minnen" behöver man minsann inte tvivla på.

Det var dock först när sporten blev "var man egendom" som spöskriveriet slog ut i full blom, främst i Amerika men också här hemma hos oss. Ett par goda exempel från hemmafronten kan räcka. "Jag simmade världen runt" som har Arne Borgs namn på titelsidan har i själva verket skrivits av Niklas Skoglund medan Arne Lindström svarat för Gunder Häggs "Från Albacken till...". Hur det sen förhåller sej med idrottsstjärnor som ofta producerar sej i tidningarnas idrottsspalter, bör man nog tala tyst om. Man vet att Gunnar Nordahl är en mästare på "Guld och gröna planer" men också att hans succé-bok med samma namn skrivits av en känd stockholmsjournalist. Snoddas skrivkonst liksom hans "sångarkonst" bör man kanske helt förbigå med tystnad, men hittills har åtminstone den förra förefallit väl mycket adenbysk...

Det mest underhållande i den genren kom för övrigt i samband med Stålfarfars bejublade insats i Sverige-loppet för ett par år sen. Stålfarfar inte bara cyklade bra och sjöng visan om "Nidälven" som en professionell. Stålfarfar hann också med att varje dag skildra sina vedermodor i en kvartslång spalt i en stor stockholmstidning, som därmed faktiskt den gången "stal" Sverige-loppet för konkurrentavisan.

Hur som helst — ghostwriting är ett yrke på frammarsch. Detta säkert även i vårt land — även om vi ännu på en tid inte kommer att gå så långt som yankees och får egna kurser i ghostwriting vid våra högskolor i Stockholm, Göteborg, Uppsala och Lund.

Texten

av

ERIK JOHANSSON

Tecknat

av

HARALD HAMMER

(Forts. fr. sid. 7.)

kemikalierna få gå all världens väg, när man kunnat ersätta dem med sådana medel som insulin mot sockersjuka, vitamin B 12 mot perniciös anemi, sulfapreparat och antibiotika mot infektioner och den mäktiga gruppen av rogivande och smärtstillande medel. Men det vore ett stort misstag att tro, att modern läkekonst nått fram till en i allo rationell användning av läkemedel. Det fordras en alltjämt fortgående rationalisering med utmönstring av det otidsenliga och värdelösa.

Ser man fördomsfritt på den nutida läkemedelsarsenalen måste man säga sig, att den alltjämt rymmer en mycket heterogen samling. Där finns det värdefulla tillsammans med det värdelösa, det outhärliga med det onödiga, det enkla med lyxvaran, det oskyldiga med det livsfarliga.

Det är helt naturligt att ett läkemedelsbruk, som bestäms av så många faktorer utöver de rent medicinska, leder till att ekonomiska synpunkter inte alltid beaktas i tillbörlig grad. Det slösas oerhört med läkemedel. Det skrivs t. ex. ut stora mängder läkemedel, som helt enkelt aldrig kommer till användning. Patienten köper de ordinerade läkemedlen, prövar dem och finner dem verkningslösa eller omöjliga att fördraga. Det är inte ovanligt att man går till en ny doktor och får nya mediciner. Härtill kommer det redan inledningsvis påpekade förhållandet, att doktorn ofta ordinerar medicin för att göra patienten till viljes eller också enligt den gamla principen ut aliquid fecisse videtur (för att vi skola synas ha gjort något). Sådana omständigheter gör, att endast en begränsad del av de många tiotal miljoner, som svenska folket årligen lägger ned på läkemedel, kommer till verklig medicinsk nytta. För de mest effektiva läkemedlen, t. ek. insulin, som jämförelsevis sällan ordinerar i onödan och som därtill självt korrigerar överdosering genom eftertryckliga obehag, vågar man kanske räkna med ett nyttiggörande till 80—90 proc. Kanske kan man våga hoppas, att 50 proc. av insprutat penicillin har något förnuftigt ändamål att fylla. Vad de populära vitaminpreparaten angår, får man vara tack-

sam om så mycket som 1 proc. av nedlagt kapital gör någon medicinsk nytta.

Vid våra sjukhus och av många enskilda läkare nedlägges ett betydande arbete på att söka rationalisera användningen av läkemedel. Det gäller betydande summor! Vid det landsortslasarett med omkring 560 vårdplatser, där författaren till dessa rader har sin verksamhet, kostar läkemedlen över fjortonhundra kronor om dagen. Men både på sjukhusen och i den öppna vården är det ofta en hård kamp att föra mot den överskattning av läkemedlen, som ofta finns hos allmänheten och som underblåses av reklamen och publiciteten kring de märkliga medlen.

*

Det är givet att de här relaterade förhållandena kring läkemedelsbruket, inte minst de samhällsekonomiska, borde påkalla den största försiktighet vid all planering av en medicinsk välfärdspolitik med subventioner av läkemedelskostnader. Det kan väl inte vara rimligt att med generellt verkande subventioner stödjade både det värdefulla och det värdelösa, det enkla medlet likaväl som lyxvaran. Det är beklagligt, att de som lett dagens socialpolitik inte insett detta utan vägletts av en föräldrad och lekmanamässig syn på läkemedlen som något städse värdefullt och stödvärt.

Det finns läkemedel, som står så höjda över varje diskussion, att man måste betrakta det som en samhällsangelägenhet att underlätta deras användning. Insulinet vid sockersjuka och vitamin B 12 vid perniciös anemi kan nämnas som exempel. Redan för länge sedan har våra landsting börjat stödja medicinering med dessa medel och det kan blott anses i sin ordning, att de förblivit kostnadsfria efter den i samband med den obligatoriska sjukförsäkringen genomförda läkemedelsreformen. Men nog är det märkvärdigt att statens bortskänkande av dessa medel skall vara förenat med så mycket mer invecklade procedurer och blankettskrivande än när de skänktes de sjuka av deras landsting!

*

Det var ett missgrepp, när sjuk-kassorna på sin tid började med generellt verkande subventioner av läkemedel. Detta misstag har med

den nu genomförda reformen gjorts värre och dessutom har återvägen till en förnuftigare ordning blivit svårare.

Som bekant rabatteras nu hälften av det belopp, varmed läkemedlets pris överstiger 3 kronor. Det gjordes år 1952 en beräkning för 20 miljoner recept, vilken utvisade, att för 7,5 miljoner recept understeg priset 3 kronor, dvs. låg under gränsen för den nu införda rabatten. För icke mindre än 6 miljoner låg priset mellan 3 och 5 kronor, vilket nu ger rabatter från 1 öre till 1 krona. För 6,5 miljoner låg priset över 5 kronor. Några större förskjutningar i läkemedelspriserna har inte inträffat, och de angivna siffrorna stämmer troligen rätt väl även i dagens situation. En beräkning från ett stort apotek i Örebro har visat, att medelvärdet av alla rabatter, däri inberäknad den totala rabatteringen av de helt kostnadsfria läkemedlen, utgjort kronor 1:70. Omkring 25 proc. av rabatterna understiger 1 krona och omkring 37 proc. ligger mellan 1 och 2 kronor. Mer än hälften av alla rabatter gäller alltså belopp under 2 kronor. Det är svårt att undgå en känsla av beklämning vid tanken på att miljoner, som kunnat komma till välsignelserik användning t. ex. för att bygga vårdplatser för kroniskt sjuka eller för sinnessjuka eller för att rusta upp den medicinska forskningen, nu plottas bort i dessa socialt sett fullkomligt värdelösa småslantar.

*

Som läkare har man rätt att känna sig upprörd över att denna i och för sig så litet värda rabattering fordrat en administrativ apparat av allra klumpigaste slag.

Det traditionella receptet har måst avskaffas så snart det gäller läkemedel, som skall rabatteras, dvs. i bortät 2/3 av alla ordinationer. Detta recept hade helt visst sina brister, men också betydande fördelar. Det behölls av patienten (som uppmanades medföra det vid förnyat besök). Receptet blev, liksom Hjalmar Gullbergs tänkande lantbrevbärare, en överbringare av bud från själ till själ. När patienten kom till en ny läkare, vilket givetvis hände mycket ofta, kunde recepten ge värdefulla upplysningar om tidigare behandling. Folk har själva ofta mycket litet reda på den saken, kan stund-

BRÖD OCH KLÄDER UR...

(Forts. fr. sid. 13.)

Dr. Tamiya använder Chlorellapulver i flera sorters mat: Han har bakat bröd av det, blandat det i makaroner, glass o. s. v. En kokbok på rätter av alger är kanske inte alltför avlägsen!

Japanerna tillvaratar alltså, som var att vänta, sina möjligheter grundligt. Det fick härförleden en av Hollywoods mest kända undervattensfotografer erfaras. Han hade gått ner iförd vanlig dykaredräkt på ett ställe utanför kusten av Sydkarolina. Där fastnade han i en fantastisk underjordisk skog av sargassotång, och situationen höll på att bli kritisk. Då kom en brun kropp med ett tygstycke kring länderna glidande och skar loss honom. Det var en japan, som efteråt talade om att han anlagt denna skog av undervattensalger för att torka bladen och skicka dem till hemlandet. Företaget gick med god förtjänst.

En föregångare till dessa nutida forskare var dansken Jörgen Jörgensen, som 1932 fick i uppdrag av regeringen i Venezuela att framställa vitaminer av alger från Maracaibosjön. Han specialiserade sig på vissa tropiska plantor, som man visste innehöll mer carotin än t. o. m. morötter och fick också av den venezolanska regeringen 1936 ett 20-årskontrakt på framställning av carotin ur alger. Bl. a. de skandina-

viska länderna var intresserade av projektet, men kriget kom emellan och omintetgjorde hans planer.

För den nuvarande situationen är det typiskt, att framför allt länder, vilka under inga förhållanden kan bli självförsörjande genom att utnyttja den egna jorden, intresserar sig för algernas möjligheter. Undersökningar pågår sålunda i Tyskland, och även i Israel finns anläggningar för framställning av chlorellapulver. Israel har den stora fördelen att landet året runt har sol cirka 9 timmar om dygnet och sålunda kan driva sina odlingar under förhållandevis jämn temperatur. Även i Skottland har man ögonen öppna för algernas värde. Men där har man ställt dem i textilindustrins tjänst. Redan år 1951 fanns i Skottland tre fabriker, vilka sysslade med tillverkning av fibrer av tång, och dessa fibrer påstås vara starkare än fibrer av ylle och bomull.

I vår del av världen har, som antytts, Norge en reell chans att bygga upp en exportindustri genom utnyttjande av algerna. Tångfångst är redan nu i vissa delar av landet en icke oväsentlig binäring till jordbruket och fisket, och man räknar med att ett båtlag om 2 man skär 800—1.000 kg. tång på 4 timmar. De största fångsterna göres mellan Hauge sund och Trondheimsfjorden, där man också hämtar den drivtare, av vilken det tekniskt viktiga alginet tillverkas. De vetenskapliga undersökningarna bedrivs på tre ställen:

Statens kemiska kontrollstation i Trondheim, De hermetiska industriernas laboratorium i Stavanger och lantbrukshögskolan i Aas. Sedan september 1954 arbetar inom lantbruksdepartementet en femmannakommitté med att fastställa kvalitetsnormer vid tillverkning av tång- och taremjöl.

På sina håll förekommer redan inbakning av det starkt vitaminhaltiga tångmjölet i det dagliga brödet, och tångmjölet användes även utrört med vatten som ett slags hälso-dryck. Flera tångmjölsfabriker är i gång; den senaste anlades nära Alstahaug vid mo i Rana 1954. I liten skala exporteras också tångmjöl till Sverige.

Även halvfabrikat exporteras från Norge. På detta sätt har tångmjölet i år fått fotfäste i Tyskland — dess kanske största framgång hittills. Sedan början av februari i år förädlas norsk tång till mjöl på en fabrik i Flensburg, och mjölet användes i Nordtyskland i stigande omfattning till inmalning. 50 av Hamburgs ledande bagerier låter sålunda numera försöksvis mala in 2,5 procent tångmjöl i det dagliga brödet. Därmed inte bara ökar man vitaminhalten utan anser sig också ha fått fram ett bröd, som håller sig längre än det vanliga. Det finns naturligtvis tångfyndigheter även utanför den tyska kusten, men de anses vara så förorenade av olja, att man åtminstone hittills inte vågat hämta råvaran till mjölet därifrån.

om inte lämna närmare signalement på ett läkemedel än "små runda vita tabletter" eller dylikt. Receptet gav även upplysningar om åkommans natur. Neurotikerns omfångsrika och noggrant bevarade receptdossier talade sitt språk om hans medicinska odysseé liksom de typiska läkemedlen, t. ex. hjärtmedel, epilepsimedel, nervlugnande medel, presenterade receptinnehavarens sjukdom sådan en på receptet namngiven läkare uppfattat den.

De nya receptblanketterna måste i stor utsträckning behållas på apoteket som verifikationer för rabatterna. Man kan lätt föreställa sig, vad denna kontroll på apoteken och i centrala ämbetsverk skall komma att kosta. Läkaren kan i flertalet fall inte skriva mer än ett läkemedel på varje blankett. De helt kostnads-

fria läkemedlen skall f. ö. utskrivas på särskilda formulär, presenteras på sjukkassan och där föranleda bortåt ett dussintal talonger för varje medicin (en sockersjuk med ett par sorters insulin och ett recept på tvättsprit går från sjukkassan med bortåt 30 papper). Varje receptblankett, som läkaren skriver, skall vara försedd med patientens födelseår, -månad och -dag, hans namn, ort, datum och läkarens underskrift. Det är inte ovanligt att patienten, när han går från läkaren, har med sig ett halvt dussin blanketter. Men hur snabbt än doktors penna rusar över blankettrutorna, tar det sekunder och minuter, som flyter samman till timmar och dagar.

För att möjliggöra statens distribution och kontroll av dessa små-

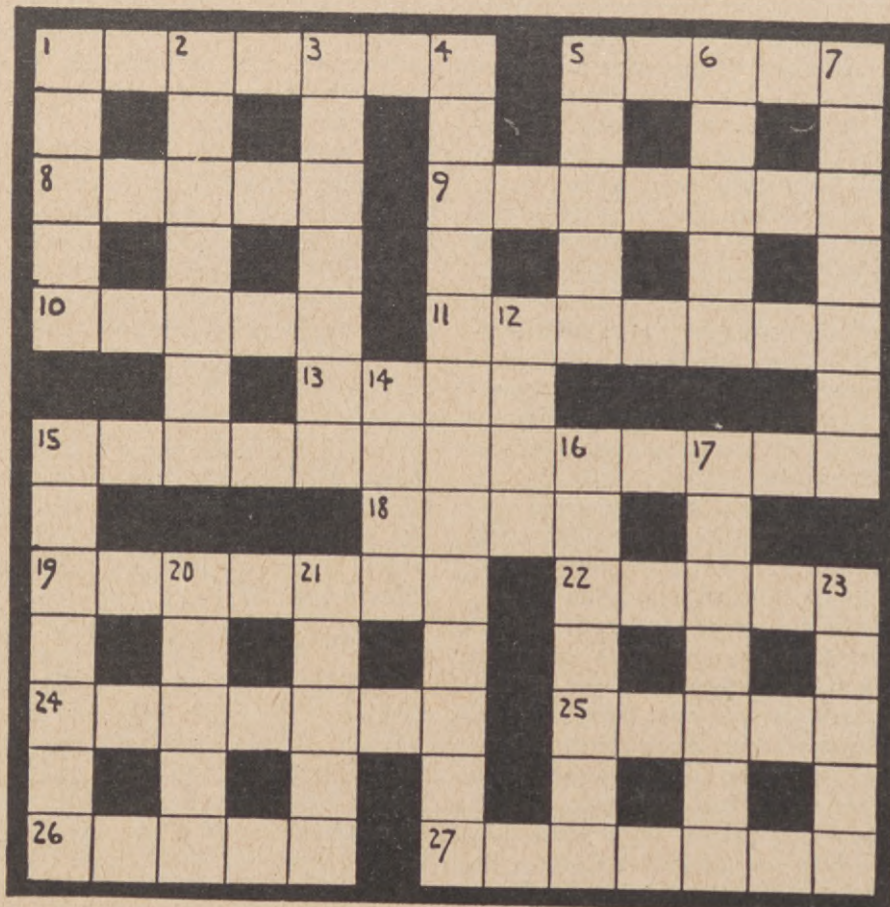
slantar tas dyrbara minuter och timmar från läkarens vård om de sjuka. Av olika metoder att skapa s. k. läkarbrist är denna säkerligen den effektivaste.

Folk vill komma till läkaren med sina besvär och sina farhågor. De vill bli undersökta och få råd och hjälp. Mer än något annat behöver de doktors tid. Handlar samhället rätt mot dem, när litet av denna tid nu tas ifrån dem och ersättes med en slant?

Patienten sitter hos doktorn och ser hur hans penna löper och fyller den ena blanketten efter den andra. "Det skall vara så mycket ordningar nu för tiden", säger patienten medlidsamt. Blickarna möts över blanketterna i hemligt samförstånd. Man får väl ha litet tålmod också med socialpolitikens krämpor.

KORSORD nr 7

VÅGRÄTA ORD

1. Ascension. (7)
5. Mera lastbar än lustbar. (5)
8. Den form av högaktning vi oftast ge dem som äro mera framstående än vi själva. (5)
9. Ett skrovligt köttberg. (7)
10. Den som ljuger bör ha gott —. (5)
11. Nyckelordet här ovan utgör en. (7)
13. Stockholm—Mariehamn—Åbo. (4)
15. Världens mest bekanta tal. (13)
18. Lilla Alexandra, ett år på det andra. (4)
19. Populärt planschverk i mer än 50 delar. (7)
22. Brott. Och brottslingar — sig för straffet. (5)
24. Institution för spridande av numrerade förhoppningar. (7)
25. Läkes lätt. (5)
26. En motsats till fast. (5)
27. För syns skull. (7)

LODRÄTA ORD

1. En fånge har rymt! (5)
2. Gör det när morgonen gryr. (7)
3. En visa skriven för att risa. (7)
4. Kan ske med blåpenna eller elektriskt järn. (13)
5. Krigsskådeplats där general Avstånd bestämmer operationerna. (5)
6. Har onekligen "Miss Angora". (5)
7. M. (7)

12. Har besparat folk olidliga kval. (4)
14. På benen. (4)
15. Zola har givit namn åt en. (7)
16. En bakladdad pjäs. (7)
17. Att ge en krona till den som hittat ens välsäckade plånbok. (7)
20. På sådant papper ritas korsordskonstruktören upp sitt verk. (5)
21. Med pack ska man inte — sig! (5)
23. Förspång eller fördel. (5)

★

Lösning till korsord nr 5

VÅGRÄTT: 1. Teblask. 5. Vagel. 8. Bakad. 9. Anstalt. 10. Taxvalp. 12. Hades. 13. Ännu. 15. Talspråksform. 18. Falk. 19. Namne. 21. Sömsmän. 24. Resenär. 25. Rugge. 27. Än. 28. Dålig. 29. Vinglas.

LODRÄTT: 1. Tibet. 2. Bakaxel. 3. Andra. 4. Knappnålsbrev. 5. Visthus. 6. Grand. 7. Lättsam. 11. Lära. 14. NK-kö. 15. Tandrad. 16. Pfennig. 17. Orm. 20. Mosel. 22. Morän. 23. Angra. 26. Ung.

★

Pristagare

1:a pris, fru Gerd Backström, Box 121, Sägmyra.
2:a pris, fr. Adèle Rydén, Trädgårdsgatan 15, Örebro.

Tävlingsregler

Lösningar till korsord nr 7 skall vara Status redaktion, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda senast den 10 aug. 1955. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 7". Glöm ej att tydligt ange namn och adress. Två priser, ett på 10:— och ett på 5:—, utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i septembernumret.

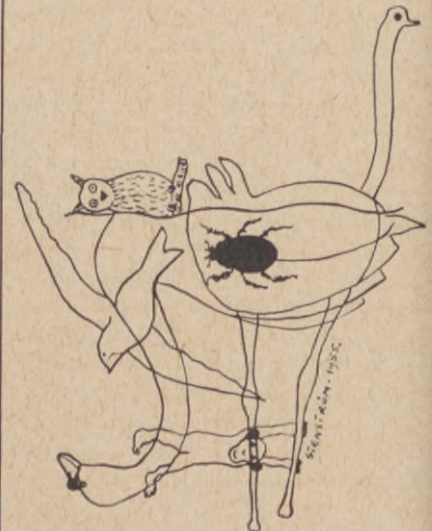
★

Lösning till problemet av Heuäcker:

1. Ka6!! Överraskande — eller hur? Svarar svart nu med Tal; så följer 2. Ta2! med avdragsmatt av tornet på g2. På andra torndrag följer emellertid 2.Tf1!! med avdragsmatt av löparen g1. Försoöket 1. Lb7? strandar endast på Tb1!

Vårpristävlingen

Lösning och pristagare

Så var det vårpristävlingen igen. Den här gången avslöja vi hemligheten bakom de underliga djuren på bilden och presentera samtidigt pristagarna. Djur och fåglar heter: Svan, tornsvala, apa, tordyvel, uggla, struts. Om man nu använder begynnelsebokstäverna i namnen på rätt sätt får man fram namnet på den tryckerivara det rörde sig om. Varan i fråga heter STATUS — blanda bokstäverna på rätt sätt och Ni ska se att det stämmer på pricken med begynnelsebokstäverna i djurnamnen!

Pristagare:

1:a pris: Fr. Birgit Brorsson, Snickaregården, Gullberg, Kinna.
2:a pris: Herr Henry Winsnes, Brynolfsgatan 3 B, Göteborg S.
3:e pris: Herr Arne Olsson, Kastanjegatan 12, Lund.

Utlovade bokpriser översändas per post under respektive adresser.

BERLINERLUFT OCH...

(Forts. fr. sid. 11.)

svensk, det är onödigt att öppna". Då kände jag mig stolt över att vara svensk. Inte för att jag hade något olagligt i väskan men gesten mot mitt land utlöste ett befriande leende och jag tackade med att lyfta på hatten.

Östsektor

Tänk Er Potsdamerplatz före kriget med Nationalgalleriet, Zeughaus och andra kända byggnader. Minns Ni trafiken, folkvimlet på Unter den Linden, livet i denna del av det centrala Berlin? Tänk Er samma plats i dag, svarta ruiner, stenhögar, ingen större trafik. Bland de svarta ruinerna flyger korporna utan något hopp om en matnyttig bit. Detta är förintelsens hemvist, tystnaden efter det stora kriget är här mera påtaglig än någon annan plats i Berlin just därför att här minns man så väl livets puls i världsstaden. Här talar mer än annorstädes meningslösens starka röster om det totala krigets ödeläggelser. Eljest löper livet i Östberlin i arbetets tecken om än hopplösheten är målad i många ansikten, slitna och spända inför det faktum att världsstaden är delad i två hälfter med så väsensskilda uppfattningar hos de maktavande.

Det är ett faktum att Östberlin till stor utsträckning i dag visar samma silhuet som för tio år sedan beträffande ruinerna. Där finns ju också nybyggda hus och det röjs upp, men de kända minnesmärkena som exempelvis Hindenburgpalatset, Riksdagshuset, Rikskansliet för att nämna några kända namn, äro orörda vad beträffar stenhögar, urblåsta fasader och hängande takgesimser. Jag vill inte gå närmare in på detalj-skildringar av Östberlin och de kända platserna. Jag stannar till sist vid en mycket känd port som alla som besökt Berlin känner till — Brandenburger Tor. De vackra hästarna på denna triumfbåges topp är nu borta, men bågen finns där och i dag har den en mycket stor betydelse för Berlin — den är utfarten till Västzonen. Där finns nu vaktkurar på båda sidor och varje fordon som passerar här mot Västberlin kontrolleras av folkpolisen. Under den Linden på östsidan visar här lämningarna av hotellet som sett furstar från skilda länder som gäster. På västsidan av Brandenburger Tor fortsätter den breda Charlottenburger Chaussee

genom Tiergarten mot det stora segermonumentet.

Det av alla resenärer så beundrade nationalmonumentet över Kejsar Wilhelm är borttaget, och den okände soldatens grav sloknad. Den lilla gården med järnplattan och dess text fanns kvar bland smuts och skräp. Sista gången jag såg Berlin före kriget var i april 1939. Det var tre dagar före Hitlers femtioårsdag och Unter den Linden var smyckad med fyrdubbla rader vita pelare. Den gången såg gatan annorlunda ut — då fanns det hus och människor på den. —

Västberlin

i dag visar ett ansikte som är sargat men livfullare. Där undergår gatubilden en ständig förnyelse. Ruinhögarna lämpas bort, nya fasader kläder huvudstråken och gatutrafiken är livlig. Välklädda människor, gott om varor i välförsedda butiker, gott om bilar. Kurfürstendamm för att ta ett av de stora stråken har ordnade parkeringsutrymmen i mitten av gatan. Där finner man berlinaren som han brukar vara, utrustad med humor och ett glatt sätt, öppen för diskussion och tillmötesgående mot främlingar. Av ockupationstrupper ser man ingenting, undantagsvis en och annan uniform.

Berlinerluft var det ja!

Slår man upp det varje vecka utkommande "Berlin-programmet" finner man att alla möjligheter till både ande, själ och kropp finns tillgängliga. Jag besökte exempelvis Operan där jag såg Boheme, en annan kväll var jag på Konserthuset på en Beethoven-afton med "Eroica" och violinkonserten på programmet, där professor Siegfried Borries spelade solostämman. Där finns nattlokaler av skilda slag, där finns teatrar och kabareter, och på Kurfürstendamm, där jag bodde, ligger den långa raden av restauranter och kaféer, välkända för alla Berlin-besökare. Där finns Kempinskis stora hotell och restaurant, där ligger Kafé Wien, Kafé Bristol, Kafé Cransler.

Kafé Wien har stadens bästa mat, säger berlinaren. Den var bra, jag åt där nästan dagligen och på kvällarna gick man gärna en trappa ned till Zigeunerker — der Treffpunkt Berlins — Stimmung — feurige Zigeuermusik, som programbladet säger. Och det var ett trevligt ställe med god mat, ungerska

specialiteter och viner och en härlig musik av äkta zigenare. De kunde spela — jag hade lust att med en lindrig travestering av Heinrich Heine utropa ett: "Aber die Ungaren haben es doch in Musik übermenschlich weit gebracht" und in Essen, hade jag så när tillagt. Där var fullt med folk varje kväll och man åt gott och pratade med de trevliga berlinarna som visade att man kan vara glad med en flaska vin framför sig utan utan större ceremonier.

På Teater am Kurfürstendamm ges Strindbergs ett Drömspel och på Komödie Teatern, också på samma gata dansade japansk balett. Operan spelade Parsifal påskdagen, och på Delphi-palatset kunde man spela roulette, så berlinerluften är mångsidig.

Det som man mest tycker om när man kommer till Berlin det är gemytet, vänligheten och tillmötesgåendet. Allt detta möter en på restauranten, på hotellet, på gatan. Folk bryr sej om varandra och vi svenskar är välsedda överallt. Trots de slitna dragen och den hårda kampen berlinarna kännetecknas av, har han hjärta och naturlighet kvar, och det vittnar gott för framtiden.

Det är ju klart att en uppdelning av en världsstad måste skapa svårigheter av skilda slag. Inte minst den av Östberlin omvärderade valutans. Differensen mellan de olika sektorernas valuta är 5—1. För en västmark får man 5 östmark vilket innebär att östberlinaren icke kan handla i Västberlin, eller i varje fall får betala sina livsmedel oerhört dyrt.

Familjära konflikter och besvärigheter uppstår självfallet genom de olika idégrupperna i Öst- och Västberlin. På de få dagar jag var i Berlin hände två självmord i Västberlin, en 27-årig kvinna i närmaste huset till mitt hotell gasade ihjäl sig, och en 35-årig kvinna tog sitt liv genom att kasta sig från balkongen tre trappor upp. Det gällde orsaker med politisk bakgrund.

En turistbroschyr annonserar: Berlin lebt wieder! Det låter kanske först groteskt när jag tänker på dagsläget, men vid närmare eftertanke är det något fascinerande i uttrycket — en positiv uppfattning mitt i alla konflikter, familjära eller politiska. Låt oss hoppas att reklamerna håller för framtiden.

Söker och väntar...

Söker och väntar dig hem
minns sommaren
och skymningsfågeln som domnade
i julis dungar
Vi grävde ner oss i sanden
där havet sjöng sina visor
och en fågel dök mot havets hjärta.
Skymningen föll
och sommaren for i sin skrinda.
Skymningen föll
och du sprang skrattande ner i dalen
där människorna bodde.
Söker och väntar dig hem.
Något färdas förbi
på väg in i evigheten.
Det är döden min älskade
en skymningsvagn för poeter.

ROLF ANDERBERG

LIVSÅSKÄDNING...

(Forts. fr. sid. 17.)

skap blev mer exakt blev hennes konst mer svårtillgänglig — hennes nöjen mer kemiska. Till slut återstår människan inget annat än "en abstrakt himmel över en naken klippa." Professor Herbert Tingsten, som kritiskt granskat Koestlers "kurvor" över mänsklighetens utveckling, tycker att det är en samling underliga diagram. Visst har människorna, i stort sett, blivit politiskt, ekonomiskt och socialt friare och mera likställda hävdar han i motsats till Koestler. Jämför dagens Sverige, England och Frankrike med 1600-talets; vem vill förneka det sagolika framsteget, de mildare sederna och den för alla självfallna känslan av samhörighet och ansvar för nästan? Koestler har gjort en elegant konstruktion i undergångs-genren, men mindre solid kunde den knappast vara, anser Tingsten.

Det är också professor Tingsten som söker dra samman tanketrådarna i de olika debattinläggen till en sammanfattning. Till frågan om religionen och moralen framhåller Tingsten här, liksom flera av debat-

allt i virke
allt i byggnadsmaterial från

SKOGSÄGAREFÖRENINGEN

länets ledande bränsleleverantör i

ved - kol - koks - briketter

UPPSALA LÄNS

SKOGSÄGAREFÖRENING

Huvudkontor Svartbäcksgatan 2, Uppsala
Tel. växel 395 90

törerna, att sanningskravet måste ställas i förgrunden. Vi kan inte tro, inte heller prisa tron, om den strider mot vårt förnuft. Där kan vi kanske stanna med en uppmaning till envar att själv ta del av boken som är brännande aktuell i dagens debatt. Den innehåller en rikedom av olika synpunkter på religion, moral, vilja till samförstånd och sociala förbättringar — tankar som kan sägas vara de officiellt härskande i vår tid och vår kulturkrets.

S. H.

ARBETSGLÄDJE

Uppmätt och färdigförpackat material för flättningsarbeten av olika slag såsom kakfat, serveringsbrickor, blomkorgar m.m. Populära och lättsålda modeller, begärliga på den öppna marknaden!

Rekvirera fullständig katalog

Vårt arbetsmaterial tillverkas och förpackas av sjuka och partiellt arbetsföra vid Arbetsträningsverkstaden vid Vårnhems Vårdhem i Malmö. Vi vänder oss till sjukhus och vårdanstalter för att i samarbete med arbetsterapien ge sysselsättning åt sjuka och partiellt arbetsföra.

Two exempel ur vår katalog

HOBBYMATERIAL

Sallerupsvägen 26, Malmö Tel. 163 94
Arbetslokaler: Vårnhems Vårdhem, Malmö

A.-B. Frode Lund

HÖÖR. Tel. 945, 946, 947, 948

Auktoriserad försäljare för:

Chrysler, Plymouth, Standard-Vanguard,
Skoda och Volkswagen. Personvagnar.

Scania-Vabis, Fargo Vanguard, last- och
skåpvagnar, Ferguson Traktorer.

Utryckningsstation för svensk räddningstjänst.

Gynna

svensk industri

STOCKHOLM

JU TELUMP

Säckar och juteväv köpes. Fördämningsmattor, cisterner, sand- och torkgaltar säljas. Koksgrutor, Järnbalkar och Plåt.

A. JÖNSSON & C:o
Timmermansgatan 47 - Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83

BORÅS

BORÅS EXPORTAFFÄR

Köpare till

Järn- o. Metallsrot samt Textilavfall
Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20

— BORÅS —

LULEÅ

Bröderna Hedlund

TILLVERKARE AV:

VIBRO-BLOCK

Tel. 111 04 LULEÅ Lulsundet

MALMÖ

MARMOR, KALKSTEN och GRANIT

INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON

Villa Daisy, Mariedalsvägen

MALMÖ Telefon 153 80

CYKELN kan Ni hos oss utvälja bland

FEM FINFINA FABRIKAT

Velocett - Husqvarna - Rex

Örnen - Apollo

VELOCITÉT

Nobelvägen 19, Malmö. Tel. 275 86

Kiliansgatan 17, Lund. Tel. 109 67

Köp *A*-kvalitet
-handla hos

Andersson's

Specialfirman för
KOTT • FLÅSK • CHARKUTERIVAROR

TEATERKAFÉET

PILDAMMARNÄ

REKOMMENDAS

Tel. 255 26

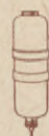
SIEVERTS

TVÅLÅUTOMATER

i hygienens tjänst

Sieverts tvålauto-
mat användes i allt
större utsträckning
inom våra sjukhus,
industrier och i
offentliga tvättrum.
Användbar både för
flytande tvål och
desinfektions-
vätskor.

Sieverts tvålauto-
mat har patentsökt
tryckventil med li-
ten kontaktyta som
reducerar smitto-
risken till ett
minimum.

AB MAX SIEVERT, SUNDBYBERG

Prästgårdsg. 9. Tel.: 28 25 30. P. O. B. 55

Filial: Norra Larmg. 11—13. Tel.: 13 15 20. Göteborg

Fråga alltid efter S:T KNUTS

Vatten och Läskedrycker
S:T KNUTS VATTENFABRIK
Malmö — Telefon 211 80

ALLT i pappersbranschen
billigast från

Skånska Papperscentralen A.-B.
S:a Promenaden 39 A
Tel. 718 30 — Växel

NORRKÖPING

Gummicentralen

Stockholmsvägen 22—26
Tel. 268 30 NORRKÖPING Tel. 268 30

Utför alla slags reparationer
Försäljning av nya ringar

SUNDSVALL

AB BENGT ANDERSSON
MANUFAKTURAFFÄR

STORGATAN 17
Tel. 3311

KÖP

SOLSTICKAN

De Lungsjukas Riksförbund

social intresseorganisation för tbc-sjuka

Förbundet är anslutet till Rikskommittén för partiellt arbetsföra.

Förbundet är erkänd remissinstans i socialt betonade frågor berörande de tbc-sjuka.

Förbundet bedriver ett intimt samarbete med statliga och kommunala instanser samt med en rad olika organisationer i frågor rörande de tbc-sjuka.

150 lokalorganisationer över hela landet är anslutna till De Lungsjukas Riksförbund.

23.000 lungsjuka är organiserade i dessa lokalorganisationer.

40 procent av antalet dispensärregistrerade tbc-sjuka är organiserade i De Lungsjukas Riksförbund.

Förbundet bedriver en intensiv kursverksamhet bland de lungsjuka på sanatorier och annorstädes gällande olika sociala frågor. Under den senaste tvåårsperioden har 24 kurser avhållits.

Under samma tid har som stipendier och för andra studieändamål använts 30.000 kronor.

Konvalescenthem drivna i de lungsjukas egen regi har skapats med förbundets medverkan och i samarbete med landsting och andra organisationer. För närvarande är 4 helårshem och 3 sommarhem i verksamhet. Ytterligare konvalescenthem planeras.

Friplatser för mindre bemedlade lungsjuka vid dessa konvalescenthem förmedlas av De Lungsjukas Riksförbund och bekostas av Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos och förbundet gemensamt.

30.000 kronor har fördelats bland 109 lungsjuka för friplatser vid konvalescenthemmen.

Förbundets tidskrift Status ger värdefull information i sociala och socialmedicinska frågor och erbjuder också läsarna värdefull förströelseläsning.

Är eller har du varit lungsjuk — gå med i förbundet !

Är du frisk — stöd förbundet på lämpligt sätt !

